БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫН!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 162 (5054)
Воскресенье
Августын
11
1946 он

Сэн 20 мүнгэн

Оромнай шэнэ Сталинска табанжэлэй түрүүшын жэлэй ургасые хуряажа байна.

Таряа хуряалгые богонихон болзор соо, гээлтэгүйгөөр үнгэргэхын түлөө бии бүхы хүсэеэ элсүүлэн табижа, социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэе!

ТАРЯА ХУРЯАЛГЫЕ САГ СООНЬ ЭХИЛЭЭД, САГ СООНЬ ДҮҮРГЭХЭ

Мүнөө республикын зарим колхозуудаар таряа түүбэрилэн хуряалга эхилбэ. Колхозно таряашад өөһэдынгөө хэһэн айхабтар ехэ ажал хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдые харахаяа хүлеэжэ, угаа баяртайгаар таряа хуряалгые эхилжэ байна. Кяхтын, Кударын, Мухаршэбэрэй, Бичурын, Түриин ба бусад аймагуудай колхозууд таряа хуряалгаяа эхилээ. Республикын урда аймагуудаар шэниисын хахадһаа ехэнхинь эдеэшэбэ. Иимэ дээрэһээ таряа хуряалгые эдэ аймагуудаар үргэнөөр ябуулха саг болоо гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Наратай сэлмэг байһан дээрэһээ таряа талхан болзорһоо хэдэн хоног урид эдеэшэбэ. Манай эндэ хаа-хаагүй үргэлжэдөө таряа хуряалгын эхилтэр тоотойхон үдэрнүүд үлэбэ гэшэ.

Таряагаа саг соонь хуряажа, саг соонь дүүргэхэ гээшэ тэрээндэ хэрэгтэ бэлэдхэл хэһэн дээрэһээ дулдыдаха байна.

Мүнөө таряа хуряалгын эхилээд байбашье һаа, зарим газарта бэлэдхэлээ дүүргээгүй нобшоржо байһан баримтанууд үзэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Ехэ-Куналейн, Закаменай, Эгэтын, Жиримскэ МТС-үүд комбайнуудые заһабарилжа бэлдэхэ түсэбөө августын 1-эй мэдээгээр арай гэжэ 40—60 процент дүүргэһэн байна. Иигэжэ хамагай хойно ябагша МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд энэ нобшорһон ябадалаа юугээр тайлбарилха байна хаб? Таряа хуряалгые зэбсэг түгэдөөр угтахын түлөө бэлэдхэлэй хүдэлмэриие хаһа саг соонь эхилхэ хэрэгтэй гэжэ мэдээгүй гээшэ аал! Бичурын аймаг дотор бии байһан жатканууд мүнөөшье сүм заһабарилагдаагүй байһаар. Тэрэшэлэн Кударын, Мухаршэбэрэй ба бусад аймагууд таряа хуряалгада зэбсэг түгэс бэлэн боложо шадаагүй.

Таряа хуряалгын бүхы зэр зэмсэгүүдые—комбайн болон молотилкэһаа эхилээд, гарай хажуур болон хадуур хүртэр хүсэд бэлэн болгохо хэрэгтэй!

Хуряалгын халуун хаһа соо машинануудые миин байлгаха гээшэ колхоз болон гүрэнэйнгөө урда гэмтэ ябадал хэһэндэ тоологдохо байна. Комбайнаар ехэхэн таряа хуряаха хэрэгтэй. Тиимэ хадань комбайн бүриин эрхим һайнаар хүдэлмэрилхэ ябадал эригдэнэ. Комбайнернуудай хүдэлмэри хадаа зарим үдэрнүүдтэ тэдэнэрэй рекордно үндэр бүтээсэ туйлаһан дээрэһээ сэгнэгдэхэ бэшэ, харин агрегат бүхэнэй табан хоног бүри, декада бүри, бүхы хуряалгын үе соо үргэлжэ үндэр бүтээсэ туйлаһан дээрэһээ сэгнэгдэхэ байна.

Колхозно таряашадай дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөн хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдые шэнэ амжалта тээшэ зоригжуулна. Мүнөө таряа хуряалгын үедэ социалистическэ мүрысөөнэй гол зорилго юундэ байнаб гэхэдэ, поли дээрэ ургуулһан таряагаа нэгэшье орооһо гээнгүйгөөр, эзэн еһоор саг соонь хуряажа абаха гэһэндэ байнал. Зарим газарнуудта таряан набтараар эдеэшэбэ. Тиимэ хадань машинануудһаа гадна гар хажуураар сабшаха, гар хадуураар хадаха гэхэ мэтын бүхы аргануудые хэрэглэхэ шухала. Эдэ бүхы хүдэлмэринүүдтэ ехэ багагүй, үбгэ залуугүй бултан зониие хабаадуулха хэрэгтэй.

Түрүүшүүл таряа хуряалгын эхилхэһээ хойшо жэшээтэ һайнаар хүдэлмэрилжэ захалаа. Кяхтын аймагай Энгельсын нэрэмжэтэ колхозой машинистнууд нүхэд Шойнжоров, Цыремпилов, Доржиев, Данзанов гэгшэд үдэр бүри 6—6 гектар хуряаха гэһэн уялга абаһан байгаа. Мүнөө нүхэд Данзанов, Шойнжоров гэгшэд хэлэһэн үгэеэ хэрэг дээрэ бэелүүлжэ, 6,5 гектар хүртэр хуряана. Бүхы колхознигууд түрүүшүүлтэй зэргэшэхэ еһотой. Иигэжэ бултадаа адли һайнаар хүдэрмэрилөө һаа, таряагаа саг болзор соонь, гээлтэгүйгөөр хуряажа абаха байнабди гэжэ ойлгохо хэрэгтэй.

Таряа талханай гээлтэтэй тэмсэхэ гээшэ хуряалгын гол зорилгонуудай нэгэн мүн. Таряагаа богонихон болзор соо хуряахатайгаа хамта хадалга, сомолго, сохилгын хоорондо таһалдал гаргаха еһогүй. Таряа сомолго ба сохилгые удааруулаа һаа, хэды ехэ гээлтэ болодог байна. Тэрээнһээ гадна колхозой орооһо таряанда хатуу химгадал ба нарин харууһа табиха хэрэгтэй.

Ургасын гээлтэтэй тэмсэхэ ябадалда хушалтатай ток, сарай, сушилка түхеэрхэ гээшэ ехэхэн удхашанартай. Таряа хуряалгын үедэ хура бороогой ехэнхидээ элбэг байдаг, манай эндэ иимэ хэмжээ ябуулганууд илангаяа шухала байна.

Хуряалгын үедэ хүсэ шадалаа хайрлангүйгөөр хүдэлмэрилһэн ябадал хадаа шэнэ Сталинска табанжэлэй түсэбые дүүргэхэ хэрэгтэ колхозник бүхэнэй эдибхитэйгээр хабаадажа байһаниие харуулна. Энэ хадаа манай Эхэ ороной хүсэн шадалай улам бүхэжэхынь түлөө, колхозуудые бүхэжүүлхын түлөө, колхознигуудай ажа-байдалые улам һайжаруулхын түлөө тэмсэл мүн.

Партийна, советскэ, газартаряалангай органууд хадаа колхозник бүхэнэй, комбайнер бүхэнэй нормоео дүүргэхэ ябадалые туйлаха хэрэгтэнь колхозууд болон МТС-үүдтэ туһалха еһотой.

Колхоз бүхэн таряа хуряалгые эхилхэтэеэ хамта таряа сохилгые эмхидхэжэ, гүрэндөө тушаажа эхилхэ еһотой. Недондо жэлэй дүй дүршэлые хараадаа абажа, гүрэндөө таряа зөөхэ мори унаа болон бусад транспортые тааруулан табиха шухала.

Колхознигууд, совхозууд ба МТС-үүдэй хүдэлмэришэд өөһэдынгөө зоригтой шанга ажалаар ургуулһан таряагаа гээлтэгүйгөөр, саг болзор соонь хуряажа абаха еһотой. Таряа хуряалгын түрүүшүүлэй дүй дүршэлые бүгэдын шадабари болгожо, советскэ, партийна ба газартаряалангай органууд таряа хуряалгые богонихон болзор соо дүүргэхын түлөө бүхы колхознигууд болон комбайнернуудые элсүүлхэ еһотой.

Медаль барюулагдаба

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй даалгабаряар Н. Шмаков августын 3-да аптекоуправлениин хүдэлмэрилэгшэдтэ «1941—1945 онуудта Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хэһэн шэн габьяата ажалай түлөө» гэжэ медальнуудые барюулба.

Правительствын энэ дээдэ шагналые аптекоуправлениин эрхим хүдэлмэрилэгшэд—40 хүн абабад. Медаль абагшадай дундаһаа нүхэд Н. А. Копгельм, Е. М. Федорова, И. Л. Смольяков ба бусад үгэ хэлэбэд.

Аймагай газартаряалангай таһагые даагшанарай ба МТС-үүдэй директорнуудэй зүблөөн

БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй заседаниин зал соо аймагай газартаряалангай таһагые даагшанарай ба МТС-үүдэй директорнүүдэй зүблөөн боложо дүүрэбэ. 1946 оной хүдөө ажахын хүдэлмэриин түсэб тухай ба мүн газартаряалангай органуудай ээлжээтэ зорилго тухай БМАССР-эй Газартаряалангай Министр нүхэр Дубровский элидхэл хэбэ. Тэрээнһээ гадна колхозуудай финансова байдалые һайжаруулха ба хүдөө ажахын артелиин устав тухай нүхэр Эрдынеев лекци уншаһан байна.

Творческо вечер

Августын 3-да Бурят-Монголой Ленинэй орденто хүгжэмтэ драмын театрын байшан соо гэсэршэдэй творческо вечер болобо. Суута үльгэршэ Папа Тушимилов гэгшэ Гэсэрэй түрүүшын бүлэг ба бэшэ ондоо бүлэгүүдһээ отрывогуудые дуулажа үгэбэ. Мүн үльгэршэ Дмитриев «Гэсэрэй гал дүлэтэй дайлалдаһан үе» гэжэ бүлэгые хөөрэжэ үгөө. Гэсэрэй текстые согсолон найруулһан автор Н. Балдано «Шэрэм ба Миката» гэжэ бүлэгые уншаба.

Таряагаа түүбэрилэн хуряажа эхилээ гүт?

40 хүн гараар хадана

ТАРБАГАТАЙ. (Телефоноор абтаба). Эндэхи колхозуудай таряан үргэлжэ эдеэшэжэ байна. Зарим колхозуудаар комбайн хүдэлмэрилжэ эхилээ.

Дзержинскиин нэрэмжэтэ хүдөө ажалай артелиин поли дээрэ таряа хуряалгада ябаха хүдэлмэришэ хүсэниинь гол түлэб табигдаһан байна. Эндэ 40 хүн гараар таряа хадана.

«Гигант» колхоздо 4 жатка, 2 комбайн хүдэлмэрилжэ эхилээ. Мүн эндэхид гараар хадана. «Политотдел» колхозой таряа хуряалгада нэгэ комбайн табигдаа. Сталинай нэрэмжэтэ, «Красная заря» колхозуудаар комбайн хүдэлмэрилжэ эхилһэн байна.

В. МОРДВИН.

Эмхитэйгээр эхилһэн колхозууд

ПЕТРОПАВЛОВКА. Зэдын зарим колхозууд августын 5-һаа захалжа, таряа хуряалгаяа түүбэрилэн эхилбэ. Баянай сомоной Чапаевай нэрэмжэтэ колхозой членүүд энэ жэлэй таряа хуряалгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхын зорилгоор, социалистическэ мүрысөөндэ эртэнһээ хойшо оролсоһон байна. Мүнөө энэ колхозой членүүд таряагаа түүбэрилэн хуряажа эхилээ. Һүүлэй хэдэн үдэрнүүдтэ түрүүшын хэдэн гектар ячмень хуряагдаба.

Тэрэшэлэн Ленинэй, Буденнын нэрэмжэтэ ба бусад колхозууд таряа хуряалгые түүбэрилэн эхилээд, хүдэлмэреэ эмхитэйгээр ябуулжа байна.

Гараар хадажа эхилбэ

КУДАРА. (Телефоноор абтаба). Байкало-Кударын аймагай колхозууд таряанай эдеэшэн болохые үдэр бүри шалгажа байна. Зарим колхозуудай шениисэ ба намарай хара таряан соохорлон эдеэшэжэ, түүбэрилэн хуряаха арга олгобо.

Куйбышевай, Кировэй, Сталинай нэрэмжэтэ, «Красный пахарь», «Байкал» ба бэшэ хэдэн колхозууд эдеэшэһэн таряагаа түүбэрилэн гараар хадажа эхилбэ.

Агитаторнуудай һуралсал

ВКП(б)-гэй Түмэрзамай райком агитаторнуудай һуралсал эмхидхэбэ. Энээндэ 30 хүн хабаадуулагдаха юм. Эдэнэр шэнэ табанжэлэй түсэб тухай лекци дууланан байна. Мүн «Сталинска Конституци дэлхэй дээрэ эгээл демократическа конституци», «Уласхоорондын байдал» ба бусад темэнүүдэр лекцинүүд үнгэргэгдэхэ байна.

Агитбригада

Ажалай резервнүүдэй һуралсалда татагдажа байгаа эдиршүүдые культурнаар хангахын тула түмэрзамай № 1 училищын агитбригада Кяхта город ба бусад аймагуудта концерт харуулхаар гараба. Эдэнэр концерт харуулхаһаа гадна, училищада орохоор татагдаһан залуушуулые өөһэдынгөө һуралсал ба хүдэлмэритэй танилсуулха байна.

Маарагта—амаралтын газар

Яруунын аймагта Маарагта гэжэ амаралтын газар бии. Эндэ ойро шадарай зон амардаг ба аргалуулдаг байна. Мүнөө Маарагтада Молотовой нэрэмжэтэ колхоз амарагшадай байрын гэр ба столово барижа байна. Гадна улаан булан барихаар хараална. Эндэ дайнай 30 инвалидууд мүнөө амаржа байна.

ЗАЛУУШУУЛ МЭРГЭЖЭЛДЭ ҺУРАХЫЕ ЭРМЭЛЗЭНЭ

Байкало-Селенгинскэ пароходствын № 2 ремесленнэ училища энэ жэлдэ татагдажа ерэһэн залуушуулые тон халуунаар ба эрхим һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаба. Гэбэл, һуралсалайнь классууд гэрэлтэй ба уужам ехэнүүд, мастерскойнуудынь һайнаар заһабарилагдаһан ба түхеэрэгдэһэн байха юм. Һурагшадай байха хамтын байра зохистой һайнаар түхеэрэгдэнхэй. Энэ һургуули хадаа урда мэтэ шэнэ һуралсалай жэлдэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри һайнаар ябуулжа, түрүү һууринуудай нэгые эзэлжэ шадаһан байна. Училищын дирекциин үүсхэлээр комсомольско организациин секретарь нүхэр Алексеев түрүүтэй агитбригада Кабанскын аймагта эльгээгдэһэн байгаа. Энэ һургуули хадаа республика дотороо хүдэлмэришэдэй кадрые эрхимээр бэлэдхэһэнэй түлөө 1945 он дотор дамжуулгын Улаан туг хододоо барижа гараһан байна. Һуралсалай жэлэй эхилхэһээ бүри урда тээ хэдэн арбаад хүбүүд басагадай һургуулида абахые гуйһан мэдүүлгэнүүдые барижа ерэһэниинь гэнгын ушарал бэшэ байна.

Пароходствын ремесленнэ училищада залуушуулые таталга энэ оной июниин 20-һоо эхилһэн юм. Бүхы аймагуудта аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэнэрэй хүтэлбэреэр тусхай таталгын комиссинууд хүдэлмэрилһэн байна.

Түсэбэй ёһоор энэ училищада гурбан аймагһаа 125 хүн татагдаха байһан юм. Августын 5-ай мэдээгээр һайн дураараа ба таталгаар 85 хүн ерээд байна. Энэ тон ехэ ба шухала зорилгодо эрхимээр хандаһан аймагуудта залуушуулые таталгые һайнаар үнгэргэһэн байха юм. Кабанскын ба Хойто-Байгалай аймагууд залуушуулые татаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн байна. Залуушуулые таталгада эмхитэйгээр бэлэдхэһэнэй һайн жэшээ Кабанскын аймаг харуулба. Түсэбэй ёһоор пароходствын № 2 училищада 30 хүниие татаха байһан аад, 45 хүниие эльгээбэ.

Энэ тон шухала хэрэгые өөрөө бүтэхэдэ найдаад һууһан газарнуудта тон ондоо муу үрэ харагдажа байха юм. Жэшээлхэдэ, Пригороднэ районой райгүйсэдкомой хүдэлмэрилэгшэд ойлгуулалмжын хүдэлмэри түйсэд һайнаар ябуулаагүй дээрэһээ 65 хүниие түсэбэй ёһоор татажа эльгээхэ байһан аад, августын 5-ай мэдээгээр зүбхэн 16 хүниие эльгээһэн байна.

Таталгын дүүрэхэ хүртэр тоотой үдэрнүүд үлэбэ. Республикын бүхы аймагууд ба районуудта элдэб һургуулида һуража, дээдэ мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд болохые хүсэн эрмэлзэжэ байһан хүбүүд басагад тон олон. Тиимэһээ таталгын комиссинууд хадаа залуушуулые ремесленнэ һургуулинуудта таталгые хаһа саг соонь эмхитэйгээр үнгэргэхэ зорилготой.

Н. Хазагаев.

СТАЛИНСКА ШАНГУУДАЙ ЛАУРЕАДУУД

Мухина Вера Игнатьевна—Сталинска шангай лауреат, СССР-эй арадай уранзураашa.

Нэгэдэхи зэргын Сталинска шан болбол академик А. Н. Крыловэй скульптурна портредэй түлөө тэрээндэ үгтэһэн байгаа.

Куратов Елизар Васильевич—Сталинска шангай лауреат, В. М. Молотовой нэрэмжэтэ Горьковско автомобильна заводой эрхим классай түмэршэ дархан.

Ажалай бүтээсые ехэ болгохо, продукциин шанарые һайжаруулха ба горючиие нилээд арбилха ябадалые хангаһан, автомобильна детальнуудые бүтээхэ методые үндэһөөрынь нарижуулһанайнгаа түлөө гурбадахи зэргын Сталинска шангые абаһан байгаа.

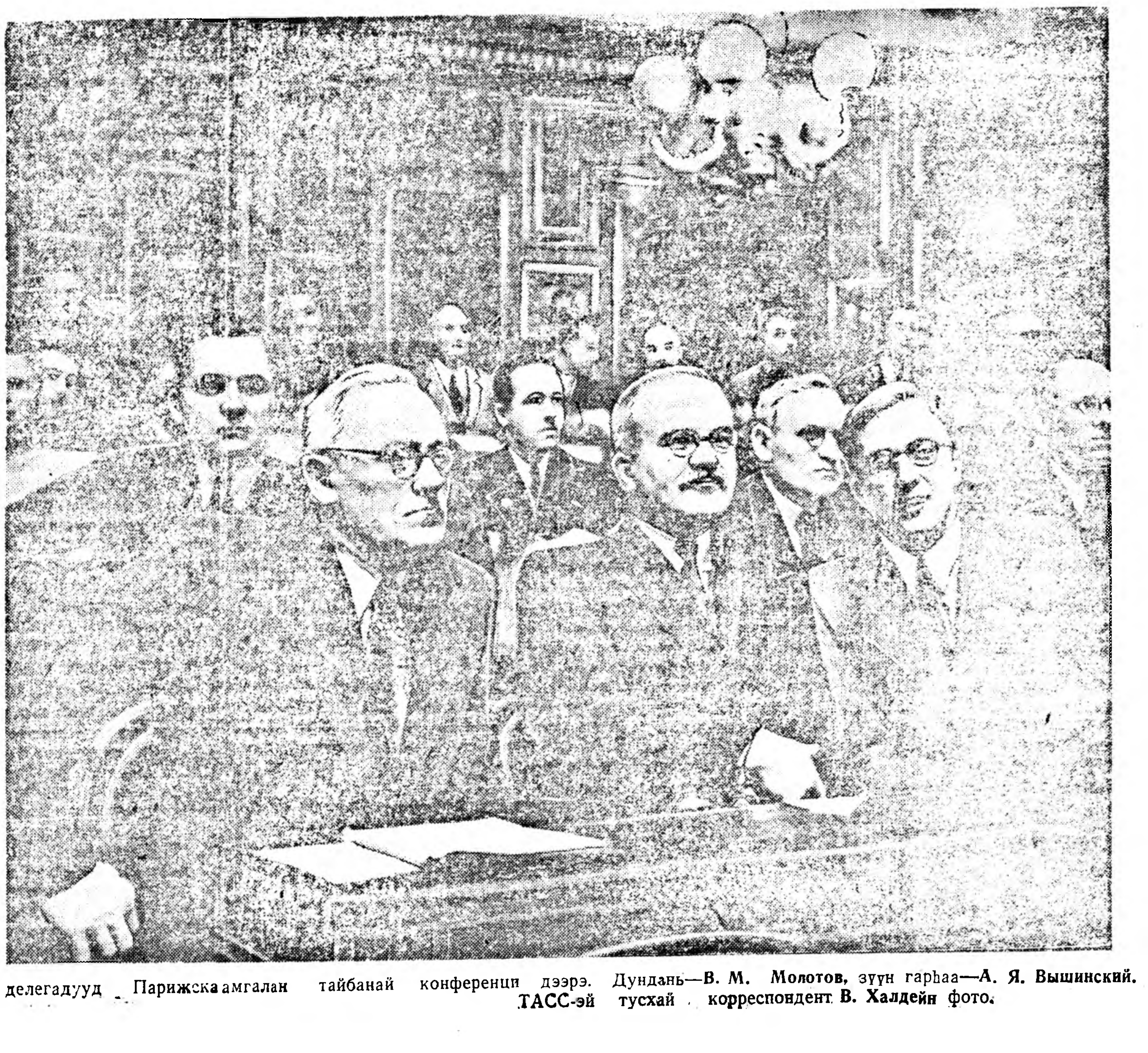

Советскэ делегадууд Парижска амгалан тайбанай конференци дээрэ. Дундань—В. М. Молотов, зүүн гарһаа—А. Я. Вышинский.

ТАСС-эй тусхай корреспондент В. Халдейн фото.

УҺАН ЗАМАЙХИДАЙ АМЖАЛТАНУУД

Байкало - Сэлэнгинскэ пароходствын коллективүүд шэнэ Сталинска табанжэлэй түрүүшын жэлдэ уһан замаар ашаа шэрэлгын жэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхэ ба мүн пароходуудай ба баржануудай заһабарине саг хаһа соонь дүүргэхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэжэ байна. Энээнэй ашада түрүү коллективүүд жэшээтэ һайн амжалтануудые туйлаа.

«Пограничник», «Бурят-Монгол», «Леваневский», «Чаадаев» ба «Улан Батор» пароходуудай команданууд ашаа зөөлгын үнгэрһэн һарын түсэбые үлүүлэн дүүргээ. «Пограничник» пароходой (капитаниинь Васильев, механигынь Минеев) коллектив үнгэрһэн һарада ашаа зөөлгын түсэбые 120,5 процент дүүргэжэ, бассейнын бүхы командануудай дунда түрүү һуури эзэлһэн байна.

«Пограничник» пароходой команда бүхы командануудай дунда илгарма һайнаар хүдэлмэрилнэ. Пристаньнууд дээрэ түлеэ ашалгада бүхы командын эмхитэйгээр гаража, тон богонихон саг соо энээниие дүүргэдэг дээрэһээ пароходой зогсолто багадхагдаһан байна. Эрхим кочегарнууд Лепосов ба Конопл ин гэгшэд пароходой машинна частиие саг үргэлжэ сэбэрээр байлгадаг ба машина хүдэлгэхэ ууралай хэмжээе хододоо үлүүлэн дүүргэдэг юм. Эрхим лоцманууд нүхэд Очиров ба Федоров гэгшэд пароходой ябасые хододоо түргэдхэнэ. Эгээл иимээр хүдэлдэг дээрэһээ тус пароходой коллектив үнгэрһэн һарада һайн амжалта туйлаа.

Пароходой капитан нүхэр Васильев гэгшэ командын дунда ажал хүдэлмэриин эмхидхэлые һайнаар табиһаһаа гадна, агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэриие өөрөө ударидажа ябуулдаг байна.

Социалистическэ мүрысөөнэй дүнгые гаргалга дээрэ, Улан-Удын Депогой коллективтэй мүрысэн хүдэлмэрилжэ байгаа судно-заһабарилгын заводойхид һайн амжалта туйлаа. Заводой эрхим стахановецууд, Розенкинд, Чирков, Карпов, Ефимов, Афанасьев ба бусад июль һара соо өөһэдтөө үгтэһэн даалгабариие 270—300 процент дүүргэбэ.

Судно-заһабарилгын заводой коллективэй үнгэрһэн һарада туйлаһан амжалтануудай нэгэн хадаа, хүдэлмэришэн бүхэн үдэр бүриингөө ажалай даалгабариие хододоо үлүүлэн дүүргэдэг болоһон байна.

Н. Хазагаев

Агаарай зам

Манай Бурят-Монгол республикын эгээл холын аймаг болохо Ахын аймагта хүрэхэ зам хадаа нилээд хүшэр хүндэ гээшэ. Энэ аймаг Саянай үндэр уулын саада хажууда байна. Хэлэшэгүй үндэр хабсагайнууд ба хада уулын түргэн урасхалта жэжэ голнууд энэ аймагай нютагуудай түхэл шарайень гоеоно. 150 гаран километр хабсагайнууд ба түргэн горхонуудай эрьеые дамжан ябаһан нарихан харгынууд бии юм. Аймагай центр Орлик тосхонһоо аймагай зарим нютагуудта хүрэхэ тон бэрхэтэй. Ушарынь мореор ба тэргээр ябахань тон бэрхэтэй юм. Хабарай, зунай ба намарай сагта намаг уһан ба эрид хаданууд мори тэргэ табидаггүй юм. Тиимэһээ энэ үедэ тус аймаг республикынгаа центртэй гансахан лэ агаарай замаар барисаатай байдаг.

Аймагай ажалшан арадта хэрэглэгдэхэ эдеэ хоолой зүйл, бэшэг, газетэ ба мүн эм аргын зүйлнүүдые Улан-Удэһээ Орлик хүртэр самоледоор абаашадаг байна. Энэнэй урда тээ хэдэн жэлэй саана Саянай хадые самоледоор дабаха гээшэ бэрхэтэй гэжэ хэлсэдэг байгаа һэн.

Энэ зунай үедэ Зүүн Сибириин геологоуправлениин авиаотрядай коллектив тус аймаг дотор агаарай шэнэ замуудые тодорхойлһон байна. Тиигэхэ зуураа Мондо ба Орлик хоерой хоорондо зүүн Саянай эгээл үндэр болохо Мүнхэ һаридаг дээгүүр самоледоор ниидэжэ гараа. Энэ замые авиаотрядай начальник гвардиин подполковник нүхэр В. Н. Никифоров нээһэн байна. Мүнөө тэрээнэй нээһэн замаар летчик В. В. Лончаков гэгшэ 24 дахин ниидэн гаража, Ахын аймагай ажалшадта шухала зүйлнүүдые зөөһэн байна.

А. Костеев.

Яблока ба бусад жэмэс ургуулжа байна

Хүйтэн шэрүүн агаарай байдалһаа болоժо Бурят-Монголой АССР-тэ жэмэс ба бусад культурна модо тарижа болохогүй юм гэһэн баталалга мүнөө хүртэр бии байдаг байна. Теэд, манай эрдэмтэд ба ажал хүдэлмэридэ дуратай хүнүүд энэ баталалгын буруу байһые хэрэг ажал дээрэ харуулна.

Улан-Удэ городой зүүн хойто захада байгаа Халзан-Толгой гэжэ хада дээрэ Нестерук Даниил Григорьевич гэжэ үбгэн Дарья Ивановна гэгшэ хүгшэнтэеэ үни удаанһаа хойшо ажа һуудаг, алба хүдэлмэреэ ябуулжа байдаг байха юм. Эдэнэртэ жэмэстэ модо тариха гэһэн сэдьхэл түрэжэ, энэ хүсэл бодолоо 1939 ондо бэелүүлжэ эхилһэн байгаа.

1939 оной хабар Даниил Григорьевич Улан-Удын плодоовощно питомнигһоо яблокын 10 эшэ асаржа, газаагаа һуулгаһан юм. Тэдэ яблоконуудайнгаа тон һайнаар ургаһандань урмашажа, жэл ерэхэ бүри олошоруул-олошоруулһаар мүнөө 39 шэрхэг модо ургуулжа байна. Түрүүшынь тариһан модон 3 метр 75 сантиметр үндэр болонхой.

Даниил Григорьевич болбол хоёр түрэлэй «ронеты» гэжэ сортын яблоконуудые тарижа, жэл ерэхэ бүри улам улам ехэ ба томо яблоконуудые хуряажа байна.

Даниил Григорьевич газаагаа гансахан яблока бэшэ, мүн канадскэ вишни, крыжовник, үхэр нюдэ малина, мойһо тон олоор тариһан байжа эдэ алирһа жэмэсүүдые элбэг дэлбэгээр хуряажа абадаг байна.

Нүхэр Нестерук болбол жэмэстэ модонуудһаа гадна бусад культурна түрэлэй модонуудые газаагаа тариһан байна. Хабарай сагта акаци модон һалбаржа, хүбэн сагаан сэсэгээ дэлгэдэг ба сирень модон набшалжа, анхилма һайхан үнэрөөрөө айл-аймагаа садхаадаг байха юм.

Даниил Григорьевич өөрынгөө ажал хүдэлмэри тухай иигэжэ хөөрэнэ:

—Бидэнэр энэ жэлдэ «Антоновко» гэжэ яблока тариха гэжэ һанаатай байһан хүмди. Теэд, Улан-Удын плодоовощно питомнигто тэрэнэй рассада үгы байһан дээрэһээ һанаашалгаяа бэелүүлжэ шадабагүйбди. Ерэхэ жэлдэ заабол персики, «Антоновко» гэжэ яблока тарихабди.

Даниил Григорьевич болбол манай республика дотор эдэ дулаан оронной жэмэстэ модонуудые тарижа болохогүй юм гэһэн буруу һанал бодолые тараан дэгдүүлжэ шадаһан байна.

—Яблока, вишня, персики гэжэ жэмэсүүдые тарихада хүдэлмэринь помидор ба огурцы тариһанһаа заашье ехэ бэшэ, харин нилээд бага оролдолго гаргаха хэрэгтэй байна, —гэжэ нүхэр Нестерук мэдүүлнэ.

Даниил Григорьевич Нестеругэй энэ үнэтэ үүсхэлһээ жэшээ абажа, республика дотороо жэмэстэ модо тариха ябадалые үргэнөөр дэлгэрүүлэе!.

Ц. ЦЫБИКОВ.

Залуушуулай звено жэшээ харуулна

1946—47 онуудай адуу малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ оролсоһон XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой (Байкало-Кударын аймаг) залуушуул жэшээ харуулма һайнаар хүдэлмэрилнэд.

12 хүнһөө бүридэһэн комсомольско-залуушуулай звено колхоз соо түрүү зэргэдэ ябана. Энэ звеногой членүүд үдэрэйнгөө нормонуудые үргэлжэ үлүүлэн дүүргэдэг байха юм. Тэдэнэй дунлаһаа залуушуул Валя Кострикова, Шура Кострикова Лена Куржумова гэгшэд тусгаар шалгарнад.

Тэрэшэлэн Куйбышевай нэрэмжэтэ колхоздо эмхидхэгдэһэн комсомольско-залуушуулай звено үбһэ хуряалга дээрэ үльгэр жэшээ харуулна. Звеногой членүүд Анна Баинова, Октябрина Тунтуева гэгшэд үбһэ сабшаха, тармаха зуураа үргэлжэ үндэр бүтээсэ туйланад.

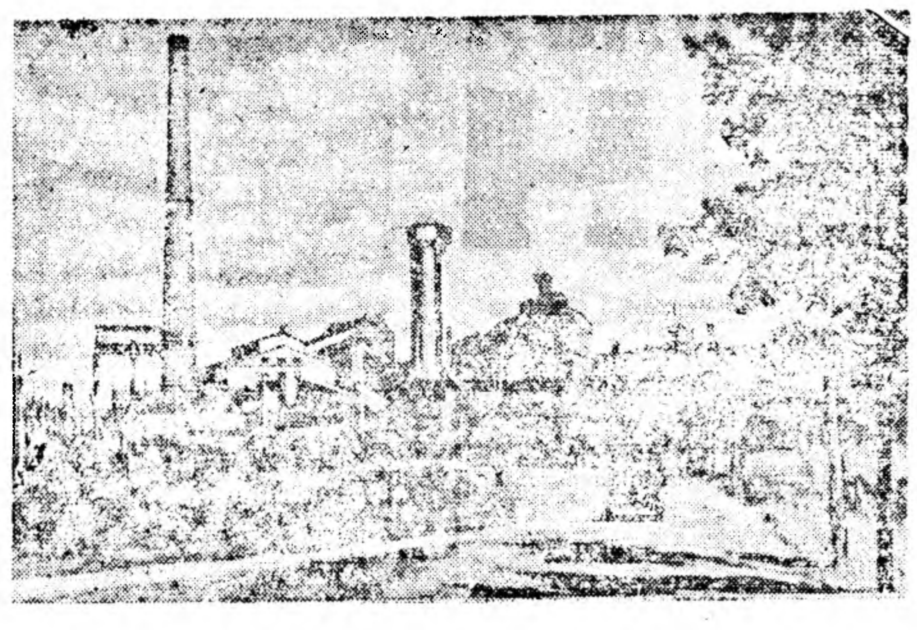

★★★

Манай орон дотор немецко-фашистска булимтарагшадай һандаргаһан юумэнүүдые һэргээн бодхоохо хүдэлмэри хаа-хаанагүй үргэн далайсатайгаар хэгдэжэ байна.

Ленинградска областиин Выборгскэ районой Моханес гэдэг поселогто целлюлозно-саарһанай комбинат һэргээн бодхоогдоод ашаглалгада оруулагдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тус комбинадай байра байдал.

Н. Караваевай фото (ТАСС-эй фотохронико).

★★★

ШЭНЭ ТАБАНЖЭЛЭЙ БАРИЛГАНУУД

ДАШКЕСАНСКА РУДНИГУУД

Азербайджан болбол байгаалиин баялигаар тон элбэг юм. Бага Кавказай хада ууланууд зэд, барит, молибден, кобальт, түмэр, сернэ колчедан ба бусад хэдэн олон ашагтуһатай малтамалнуудаар элбэг баян юм. Шахдагска хүбшын нэгэн һалаа хушуунай хажуу хабһанда магнитнэ түмэрэй томохон уурхай бэдэржэ олдоһоор үнихэн болобо. Мүнөө энэ уурхай хадаа Дашкесанска түмэрэй рудагай баесейн гэжэ мэдээжэ болоһон байна. Эндэ элирүүлэгдэһэн рудагай запасай хэмжээ хадаа Закавказиин хара металлургиие гүйсэд хангажа шадаха тон ехэ хүсэтэй база болохо байкабшуу.

Дашкесанска руда болбол түмэр гарасаар ехэ байһанаараа илгаран гарадаг юм. Зарим участогуудтань түмэрэй гараса 60 процент хүрэдэг ба шанараараа уральска түмэрһөө бааханшье дутуугүй байха юм. Шэнэ табанжэлэй түсэбөөр эндэхи руднигуудые ашаглахаар хараалагдаа. Эдэ руднигууд хадаа Тбилиси городой райондо баригдажа байгаа Закавказска металлургическа заводые түмэрэй рудагаар гүйсэд хангаха юм. Дашкесан болбол энэ металлургическа гигантда жэл бүри хоёр миллион тонно хүртэр түмэрэй руда үгэхэ байна.

Энэ рудник үни удаанай мэдээжэ болоһон байбашье, тэрэниие бодото дээрэнь ашаглан хэрэглэхэ ябадалда ехэхэн бэрхэшээлнүүд тохёолдолог байгаа. Энэ бассейн хүрэжэ ошохонь бэрхэ, тиишэ огто харгы замгүй юм. Тиимэһээ Дашкесанска проблемые шиидхэлгэ болбол нэн түрүүн харгы зам түхеэрэхые хүлеэхэ ушартай болодог һэн. Мүнөө тэрэ рудник хүртэр гушан табан километр утатай электрифицировалагдаһан түмэр замай һалаа гүхеэрэгдэжэ байна. Үндэр хада уулые зүбшан гараһан түмэр зам хадаа Азербайджанска түмэр замай Алабашлы гэжэ станциие Кущи гэжэ һуурич газартай холбохо юм. Тэндэһээ саашаа рудник хүртэр гүнзэгы жалгануудые гаталхын тула зургаан километр соо хиидэ табигдаһан харгы хэгдэхэ байна. Түмэр замай һалаа табилга гүйсэдхэгдэхэ ойртобо. Энэнэй урда тээ зүбхэн лэ нарихан зүлгэ замаар харилсаа холбоо байгуулагдажа байһан хада уулын дунда удахагүй электропоезд анха түрүүшынхээ үзэгдэхэнь.

Руднигай барилгань хадаа гол уһанай эрьеые хэдэн олон километртэ зубшажа тон ехэхэн территориие эзэлхэ юм. Зүүн хойгуурхи участогтань комбинированнэ аргаар —карьернууд ба штольнинууд сооһоо руда малтан абалга ябуулагдаха байна. Центральна штольнинууд соо малтагдаһан руда электровозуудаар газар дээрэ гаргагдаха байна. Баруун хойто хадын хажуугай участогта нэмэл карьернүүдһээ руда малтан абажа, сэхэ газар дээрэ гаргагдаха юм.

Рудник дээрэ бүхы хүдэлмэринь механизировалэгдэхэ болоно. Тусгаар экскаваторнууд ба хүндэ ашаанай автомашинанууд хүдэлмэришэдэй ажал хүдэлмэриие хилбар хүнгэн болгохо ба ажалай үндэр дээдэ бүтээсые туйлаха арга-боломжо олгохо байна. Хадын хажуу хабһанда руда буталха установко, рудагай шанар һайжаруулдаг фабрика гэхэ зэргын предприятинууд бодхоогдохо юм. Центральна механическа мастерскойнууд мүн лэ байгуулагдаха болоно. Ажаүйлэдбэриинь талмай дээрэ тон ехэ хүсэтэй компрессорнэ станци, электровозуудай депо, центральна гараж, рудоуправлениин байшан баригдаха юм. Электрофикацилагдаһан түмэр замай эсэсэй станци болохо Кущи һууринда теплоэлектроцентраль табигдахаар хараалагдаһан байна. Мүн эндэ табан мянган хүнэй байха горнягуудай поселок бодхоогдохо юм. Хүн зоной хүрэшэгүй энэ территори большевистскэ партиин хүсэл зоригоор ажаүйлэдбэриин культурно-болбоһон районой болохо ургаха байна.

Дашкесанска уурхайда түмэрһөө гадна, үшөө хэдэн олон бусад металнууд бии гээшэ. Рудае хайлуулжа болбосоруулһанай һүүлээр жэл бүри найман зуун мянган тонно шахуу «һүүлнүүд» гэжэ нэрлэгдэдэг шулуун үлэхэ юм. Эдэ үлэгдэлнүүдые саашадань болбосоруулхада манай арадай ажахы хэдэн зуун тонно кобальт гэжэ тон үнэтэй металл абаха болоно.

Барилгашад ба горнягууд үйлэдбэрнин талмай дээрэ анха түрүүн үнгэрөөшэ үбэл ерэһэн юм. Хадын хатуу дошхон, гэр байра ба харгы замгүй условидо байжа, тэдэнэр энэ зэрлиг нютагые ашаглажа ороһон юм. Түрүүшынгээ үбэл соо хада байсые хамхалан һэтэлжэ рудник тээшэ харгы заһаһан байгаа. Уурхайн зүүн-урдахи участогта хахад жэлэй турша соо байрын 20 гэр баригдаһан ба мүнөө үшөө 8 шэнэ корпосуудай барилга дүүргэгдэхээ байна. Инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй байха шулуун гэр, столово ба бусад гэрнүүд мүнөө баригдажа бэлэн болоо. Энэ хада тайгада электричествын гал носоогдоо. Хара металлургиин Министерствын урда зүгэй предприятинуудта тусхай һуралсал гараһан залуу горнягууд—азербайджанецууд, Кривой Рогой, Уралай, Алас Дурнын руднигуудһаа ерэһэн кадрова хүдэлмэришэд эдэ шэнээр баригдаһан гэрнүүдтэ бэйралжа ороһон байха юм.

Руднигай түрүүшын ээлжээнэй барилга 1947 оной хоёрдохи хахадта дүүргэгдэжэ, ашаглалгада ороһо ёһотой. Мүнөө тон ехэхэн хүдэлмэри эршэмтэй һайнаар ябуулагдана. Шэнэ Сталинска табанжэлые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөө эмхидхэхэ тухай Макеевка металлургнуудай уряалһан уряа хадаа Дашкесанска руднигай баригда дээрэ халуунаар хүлеэгдэжэ абтаһан байна. Дашкесанска горнягууд ба барилгашад табанжэлэйнгээ түсэбые 1949 оной эсэстэ гү, али болзорһоонь нэгэ жэл урид дүүргэхэ уялга абаһан байха юм. Энэ хадаа руднигаа барижа дүүргээд, гүйсэд хүсэн шадал соонь ашаглалгада оруулха ябадал болоно. 1946 оной турша соо хоёр мянган погонно метр штольни малтагдаха ба уурхайда сэбэр руда олохо зорилгоор үшөө 100 мянган кубометр хүртэр породо сэбэрлэн арилгагдаха гэхэ зэргын хүдэлмэринүүд хэгдэхэ юм.

Закавказска металлургическа заводой түүхэй эдэй (серьегой) гол түмэрэй рудагай тон баялиг уурхайнуудай нэгэн болохо Дашкесанска руднигые болзорһоонь урид ашаглалгада үгэхын тула барилгашад ба горнягууд бүхы хүсэ шадалаа сүм зорюулха байна.

А. Дадашев,—Дашкесанска рудоуправлениие эрхилэгшэ.

Хүгжэмэй ба хореографическа искусствын харалгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ

Советскэ орон болбол өөрынгөө хүгжэлтын шэнэ түүхэтэ үедэ оробо. Советскэ арадуудай ажабайдалай хүгжэлтын шэнэ үе болбол олониитын коммунистическэ үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ, хорото үзэл бодолой нүлөөнтэй тэмсэхэ зорилгые манай урда онсо хүсэтэйгөөр табина.

Эдэ зорилгонуудые шиидхэхын тула бүхы идеологическа хүдэлмэриие бүри ехэ хүсэтэйгөөр улам өөдэнь үргэхэ, социалистическэ культурые байгуулалтын ба дэлгэрүүлгын бүхы арга хэрэгсэлые элсүүлхэ тон шухала болоно. Энээнтэй дашарамдуулан хүдэлмэришэд ба албахаагшадай хүгжэмэй ба хореографическа самодеятельнэ искусствын харалгые фабрично-заводской ба городской болон республиканска харалгануудые август—октябрь һаранuудта үнгэргэхэ тухай ВЦСПС-эй гаргаһан шиидхэбэри хадаа тон ехэхэн удхашанартай болоно.

Үнгэргэгдэхэеэ байгаа уранһайханай самодеятельностиин харалгын гол зорилгонууд хадаа самодеятельнэ искусстводо, хүгжэм ба танецта дуратай хүдэлмэришэд ба албахаагшадые бүри олоноор хабаадуулха ба тэдэнэй дундаһаа тон шадабаритай ба оюун бэлигтэй хүнүүдые шалгаруулан элирүүлжэ олохо ябадал болоно. Мүн хүгжэмэй ба хореографическа кружогуудые шэнээр эмхидхэхэ ба хуушан кружогуудыень улам бэхижүүлхэ хэрэгтэй. Кружогуудые шэнэ репертуараар һаяжуулха, хүгжэмэй ба хореографическа самодеятельностиин идейно-уранһайханай хэмжээ дээшэлүүлжэ, тэдэниие социалистическэ культурые улам саашань бадаруулан хүгжөөхэ хэрэгтэ зорюулха шухала.

Үнгэргэгдэхөө байгаа харалгада хүгжэмэй ба хореографическа самодеятельностиин коллективүүд, арадай инструментын, духовой, симфоническа ба джаз оркестрнүүд, национальна ансамбль, баянистнууд ба гармонистнуудай ансамбльнууд, арадай танецуудай ба хүгжэмүүдэй бусад кружогууд; ганса гансаараа дүүргэгшэд: баянистнууд, гармонистнууд, балалайкашад, лимбэшэд, бусад хүгжэмшэд, дуушад, хабаадаха болоно.

Хүгжэмэй ба хореографическа самодеятельностиин харалгые амжалтатайгаар үнгэргэхын тула манай республикын эрхэ байдалда бүхы арга -боломжо бии байна. Энээндэ энэ жэлэй үбэл үнгэргэгдэһэн уранһайханай самодеятельностиин республиканска харалга гүйсэд баримта боложо үгэнэ. Энэ харалгада 500 шахуу дуунай, танцын ба хүгжэмэй коллективүүд гэхэ гү, али хамта дээрээ 5 мянга үлүүтэй хүн хабаадаһан байна. Тиихэдэ түмэрзамай Улан-Удын станциин джаз-оркестр (хүтэлбэрилэгшэнь нүхэр Бутаков) профессиональна оркестрын хэмжээдэ хүртэр ургажа ...аһанаа харуулжа, олониитын анхаралые өөртөө хандуулжа шадаһан байна. Загаһанай ба ой модоной абаүйлэдбэриин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзуудай обкомуудай, паровозо-бүтээлгын заводой, гүрэнэй заводой, Галуута-Нуурай шахтын, Ильинскэ хүүгэдэй түбсанаториин, Улан-Удын педагогическа училищиин хүгжэмэй ба хореографическа коллективүүд мүн лэ муу бэшэ үрэнүүдые харуулһан байгаа. Городой олониитэ болбол хүгжэмэй ба хореографическа жанрнуудые ганса гансаараа дүүргэгшэдэй зарим нэгэнэй үндэр дээдэ шадабаритай ба оюун бэлигтэй байһаниие тэмдэглэһэн байна.

Уранһайханай самодеятельность болбол манай республикын эрхэ байдалда ажалшадые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлгын тон ехэ хүсэтэй зэмсэгүүдэй нэгэн болоно. Элдэб формын самодеятельностьдо хабаададаг хэдэн олон мянган хүнүүд советскэ культура ба искусствэдэ ойртон дүтэлжэ, тэрэниие һайнаар мэдэрдэг болоно гээшэ.

ВЦСПС-эй шиидхэбэреэр эмхидхэгдэхэеэ байгаа хүдэлмэришэд ба албахаагшадай уранһайханай ба хүгжэмэй самодеятельностиин харалга хадаа гурбан туртай байха болоно. Нэгэдэхи турынь августын 25-һаа сентябриин 10 хүртэр болохо юм. Энээндэ хабаадагшадай творческо хүдэлмэриие харалга предприяти, эмхи зургаан, аймагай центр ба республикын городуудта үнгэргэгдэхэ байна. Хоёрдохи туртань сентябриин 25-һаа октябриин 1 хүртэр дээрэ дурсагдаһан харалгануудта шалгаржа гараһан эрхим коллективүүд ба хүнүүдэй творческо хүдэлмэриин харалга манай республикын столица Улан-Удэ городто үнгэргэгдэхэ юм. Гурбадахи туртань республиканска харалга дээрэ шалгаржа гараһан тон үндэр шадабаритай ба оюун бэлигтэй хүнүүд октябрь һара соо үнгэргэгдэхэ Бүхэсоюзна харалгада хабаадахаяа Москва город ошохо байна.

Хүгжэмэй ба хореографическа самодеятельнэ искусствын республиканска харалгада бэлэдхэлгые ба тэрэниие үнгэргэлгые хүтэлбэрилхын тула 15 хүнһөө бүридэһэн эмхидхэлэй комитет БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшые орлогшо нүхэр М. П. Хангалов түрүүлэгшэтэйгээр ВКП(б)-эй обкомой бюрогоор баталагдаба. Иимэ эмхидхэлэй комитедүүд республикын бүхы аймагууд ба городуудта партийна, советскэ, комсомольско, профсоюзна органуудай түлөөлэгшэдһөө ба клубэй хүдэлмэрилэгшэдһөө байгуулагдаха ёһотой. Тэдэ комитедүүд хадаа хүдэлмэришэд ба албахаагшадай самодеятельностиин харалгада бэлэдхэхэ ба тэрэниие үнгэргэхэ бүхы хүдэлмэриие хүтэлбэрилхэ ёһотой байна.

Харалгын эхилхэ хүртэр тон багахан саг үлэбэ. Тиимэһээ энэ харалгада хабаадаха ёһотой уранһайханай самодеятельностиин коллективүүдые ба ганса гансаараа дүүргэгшэдые бэлэдхэхэ хүдэлмэри хаа хаанагүй, дары сагаа эмхидхэгдэхэ ёһотой. Профсоюзуудай организацинууд болбол хабаатай захиргаанууд ба предприятинуудайнгаа бүхы хүдэлмэришэд ба албахаагшадта энэ тон шухала хэмжээ-ябуулга тухай бултандань ойлгуулха зэргэтэй. Самодеятельностьдэ ба илангаяа хүгжэмэй ба хореографическа самодеятельностьдэ дуун, хүгжэм ба танецта дуратай шадамар бэрхэ, оюун бэлигтэй хүнүүдые хэдэ хэдэн мянгаадаар шэнээр хабаадуулха ябадалые туйлаха шухала болоно. Самодеятельнэ искусствын үнэхөөрөө арадай творчество боложо шадаха ябадалые туйлаха хэрэгтэй.

Харалгада бэлэдхэлэй үедэ дуунай ба танцын тусхай коллективүүдые шэнээр эмхидхэжэ, предприяти ба эмхи зургаанууд бүхэн өөһэдын коллективтэй байха ябадалые туйлаха зэргэтэй. Манай республикын загаһанай олзоборинууд, загаһанай консервын заводууд, леспромхозууд, олзобориин артельнүүд ба комбинадууд, хэлхээ-холбооной отделенинүүд, МТС ба совхозуудта самодеятельнэ искусстводо дуратай хүдэлмэришэд ба албахаагшад тон олон бии гээшэ. Эдэ хүсэнүүдые уранһайханай коллективүүдтэ нягтаруулан эмхидхэжэ, тэдэнэй дунда һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие эрхимээр табижа, самодеятельнэ искусствын үүсхэлшэдые олоор хүмүүжүүлжэ гаргаха шухала байна.

Мүнөө искусствын профессиональна хүдэлмэрилэгшэдэй урда тон харюусалгатай зорилго табигдана. Юуб гэхэдэ хүдэлмэришэд ба албахаагшадай самодеятельностиин коллективүүдтэ творческо хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө туһаламжа үзүүлхэ ябадал хэзээнэйхиһээшье үлүүгээр хэрэгтэй болоод байна. Харалгада хабаадагшадай гол зорилгонууд хадаа уранһайханай самодеятельностиин хүтэлбэрилэгшэдтэ творческо туһаламжа саг үргэлжэ үзүүлхэ ба тэдэ коллективүүдэй репертуарай идейно-уранһайханай шанарые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэхэ ябадал болоно. Тон шадамар, оюун бэлигтэй хүнүүдые саг үргэлжэ гуримшалан хүмүүжүүлжэ, тэдэнэй творческо үүсхэл шадабариие улам хүгжүүлхэ ябадал хадаа тон хүндэтэй зорилгонуудай нэгэн болоно.

Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй урда тон ехэ ба хүндэтэй зорилгонууд табигдана. Бидэнэр хадаа клуб, улаан булан бүхэндэ самодеятельностьдо хабаадагшадай репетици саг үргэлжэ эмхидхэжэ, хүгжэмэй ба танцовальна кружогуудай тон һайн репертуартай байхын тула, мүн тэдэнэй хубсаһа хунар ба сценэ гоёохо декорациин материалнуудые тааруулан олохо ябадалдань анхарал оролдолгоёо гаргаха ёһотойбди.

Үнгэргэгдэхэеэ байгаа харалга болбол дайнай һүүлэй Сталинска табанжэлэй түрүүшын жэл соо арадай искусствын һалбаран хүгжэлтые харуулалга болохо ёһотой. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай жэлнүүдтэ гайхамшагтай ехэ патриотизмые үзүүлһэн манай сүлөөтэй ба омог огсом арад болбол нүхэр Сталинай сэсэ мэргэн ухаагаар жолоодуулан ябажа, ороноо һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ хэрэгтэ уяа... дөөгүй ехэ хүсэ габьяа гаргаһаар, тэрээнһээ илалта тээшэ найдамтайгаар алхалан ябанад.

Манай республикын самодеятельнэ искусствын улам саашадаа үргэн хүгжэхэ ябадал хадаа удхаараа социалистическэ, формоороо национальна советскэ культурын хүгжэлтын демонстраци болохо ёһотой.

Н. ШМАКОВ.
Самодеятельностиин харалга үнгэргэхэ республиканска эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшын орлогшо.

СССР-эй ОЙ МОДОНОЙ АЖАХЫН ХҮГЖЭЛТЭ

Советскэ Союз—ой модоор эгээ [баян] орон мүн. Дэлхэйн бүмбэрсэг [дээр]э бии байгаа үйлэдбэриин удхашанартай 2,2 миллиард гектар ой [м]одоной дүрбэнэй нэгэ хуби шануунь СССР-тэ хүртэдэг байна. Тэ[р]ээнэй ехэнхинь ажаүйлэдбэридэ [ш]эмжэ хэрэгтэй шэлбүүhэтэ модон [м]үн болоно. СССР-эй европейскэ хубиин хойто полосада тайгын мо[д]он гэгдэдэг шэнэhэн ба нарhан [го]лдуу ургадаг. Дунда полосадань [на]лбүүhэтэ ба набшаhата модоной [тү]рэл диилэнхи байжа, урда зүгтэ голдуу дуб ба бусад набшаhата [м]одон ургадаг. Ой модото талаhаа [х]агшалхада модогүй хооhон тала [б]одог байна.

Арадай-ажахын удхашанартай мо[д]нууд болбол нарhан, хуша ба Си[би]риин шэнэhэ модон, дуб ба хуhан [б]олоно. Манай ой тайга болбол [Д]онецкэ мачтова нарhа, Алас Дур[н]эгэй гайхамшагта хуша, карелскэ хуhа ба эрхим hайн шанартай [вал]шска дуб арадай ажахыда үгэ[гү]й байха юм.

Ой модоной ажахы болбол манай [орон]ой экономикодо эли тодо hуу[ри] эзэлдэг байна. Модонhоо бэшэ [ө]ршье ондоо материал иимэ үр[гэнөө]р хэрэглэлдэ ородоггүй. Энээнэй [ех]энхинь түлишэдэ ба нүүрhэ[тэ] ажаүйлэдбэридэ бүхэжүүлгын [мат]ериал болон тон ехээр хэрэглэгдэг байна. Модоор фанера хэдэг [бол]он синтетическэ каучук, спирт, [ца]р,торго, барилгада хэрэглэгдэ[хэ] модоной волокниста плитэнүүд, [ш]жүүлэлгэ, таhэрэлгын зүйлнүүд [ба] бусад хамта дээрээ 4500 зүйл[нүү]дые үйлэдбэрилдэг байна. Дэл[хэй] дээрэ түмэр харгы ба уhан за[моо]р ашаа зөөхэ ябадалда модо зөөл[гэ]түрүү hууринуудай нэгые эзэлдэг [бай]на.

[Эн]ээнтэй дашарамдуулан ой мо[дон]ой ажахые зүбөөр ябуулха, тэ[рээ]ние гамнан нөөжэ ашаглаха, [ту]сорууулагдадаг тэрэ ехэ ой мо[дые] боломжотой hайнаар хэрэглэхэ [ябад]ал туйлай ехэ удхашанартай [бай]на. Жэшээлхэдэ, ой соо модо [ту]соруулхада тэрээнэй гурбанай [нэгэ] хубиhаа үлүүнь хаягдадаг, хю[рөө]лхэдэ 40 процент шахуунь гээг[дэ]жэ байжа, мебель хэхэ ябадалда [мод]оной дүрбэнэй нэгэ хубинь үлэ[гдэ]жэ байhаниинь мэдээжэ байна. Ма[най] хубшэдэ жэл бүри 500 мил[лион] кубометр модон урган гарадаг [ба]. Гэбэшье, ой модоной нилээд [ехэ хуб]и үшөө ашаглагдаагүй бай[на]. СССР-эй ой модоной гурбанай [хоер] хуби дээрэ модобэлэдхэл [ябуу]лагдадаг байна.

[Д]айнай үедэ фронтын ба арадай [ажа]хын хэрэглэлые хангахын тула [...] миллион кубометр шахуу туй[лай] ехэ модон хэрэглэгдэhэн байха [юм]. Оборонно ажаүйлэдбэри, транс[пор]т, энергетикэ, ороной зүүн зүг[эй] предприятинуудые барилга болбол [мод]он материал хэрэглэхэ эрилтые [дээш]элүүлhэн байна. Хамгаалгын [бэх]жүүлгэнүүдые барилгада туй[лай] ехэ модон гаргашалагдаа hэн. Московско ба Донецкэ нүүрhэ[нэй] бассейнүүд эзэмдэлгэдэ орожо, [тэр]он түлишын эрилтэ нилээд дээ[шэл]ээ hэн. Шулуун нүүрhээр хүдэл[мэри]лжэ байhан центрын хэдэн тү[мэр] харгынууд 1941 оной hүүлээр [тү]лээр хүдэлмэрилхэ ябадалда [шэ]лжүүлэн оруулагдаhан байна. [Ха]паралда ороhон районуудай [нүүрh]энэй ажаүйлэдбэриие hэргээн [бод]хоолгодо, мүн тэрэшэлэн Ура[лай], Баруун Сибириин, Дунда Ази [ба] Казахстанай шахтануудта 1943 [он]оо эхилжэ крепежно модо бэ[лэд]хэл ехээр дээшэлhэн байна. Саар[ын]ай фабрикануудта хэрэглэл 1944 [он]оо эхилжэ ургаhан юм. Авиа[ци]онно ажаүйлэдбэри болбол үндэр [...] сортын фанерэнүүдые ба бу[са]д тусхай сортаментын модонуу[дые] хурдан түргэнөөр үйлэдбэрил[хые] эрижэ байгаа. Аэрошарга, уhа[н]аа зэр зэмсэг, сана, ашаа тээ[хэ]дэ хэрэглэгдэхэ зүйлнүүд ба бу[сад] сэрэгэй шанартай юумэнүүдые [үй]лэдбэрилхын тула хатуу модо [(ха]ш, ясень, клен) бэлэдхэл үргэ[н]дэлгэрүүлэгдэhэн байгаа.

[Эн]э табанжэл соо hэргээн бод[хоо]лтын хүдэлмэриин туйлай ехэ [прог]раммые бэелүүлхэ ябадал урда[мн]ай байна. Энээнэй тула мүн лэ [ехэ] ехэ тоогой модон материалнууд [хэрэ]глэгдэхэ болоно. Ушар иимэ[hээ] модо бэлэдхэл болбол Северная [Дви]на, Печера, Кама, Вятка, Вет[луга], Белая ба бусад гол мүрэнүү[дэй] бассейнүүдые дамжуулжа урад[хуулх]а арга боломжотой модоной [...]гэлдээд байhан газарнуудта [...]хэ байна. Баруун Си[бири] ба Алас Дурнын бэлаар ашаг[лагда]дэг байhан модые хэрэглэн ашаглаха ябадал үргэдхэгдэхэ юм. Модые урадхуулха газар ба хэрэглэхэ газар хүртэрынь зөөлгэ 1950 ондо 280 миллион кубометр хүргэгдэжэ, дайнай урдахи хэмжээнhээ 59 процент ехэ болгогдохо ба хюрөөдэhэн материал-бүтээлгэ 39 миллион кубометр болгогдожо, дайнай урдахи хэмжээнhээ 14 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ байна. Ушар иимэhээ модо шэрэхэ 17,5 мянган километр механическа шэрэлгын—паровозно, тракторна ба автомобильна харгы баригдахаар хараалагдаба. Мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдэй саг үргэлжын кадрнууд, модо бэлэдхэлэй ба зөөлгын бүхы процессүүдые механизацилга болбол заха-хизааргүй хойто, зүүн-хойто зүгүүдтэ, Уралда, Сибирьтэ ба Алас Дурнада ой модоной үйлэдбэриин томо томо базануудые байгуулха арга нүхэсэл олгохо байна. Модоной материалнуудhаа гараhан нилээд ехэ хаядаhанууд болбол спирт, белково дрожо ба бусад олон түрэлэй химическэ продуктнуудые үйлэдбэрилхэ ябадалда хэрэглэгдэхэ юм. Модо-химическэ ажаүйлэдбэри уксусна кислота, канифоль, скипидар үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ байна.

Модо бэлэдхэлгые үргэжүүлгэтэй хамта ой модые үргэдхэн хүгжөөхэ хэмжээ-ябуулганууд бэелүүлэгдэхэ байна. Дайнай урда тээхи дүрбэн жэл соо энэ талаар манай орон дотор туйлай ехэ хүдэлмэри хэгдэhэн байха юм. СССР-эй европейскэ хубиин 844 мянган гектар талмай дээрэ модон hуулгагдаа hэн. Энэ тоогой хэды шэнээн ехые ойлгохын тула иимэ жэшээ харуулбал: революциин урда тээхи Россида тиимэ хэмжээтэй талмайда 1866 онhоо 1915 он хүртэр гэхэ гү, али 50 жэл соо модод шэнээр ургаhан байха юм.

1937—1940 онуудта тариhан модон дайнай жэлнүүдтэ нилээд ехэ hандарал хохидолдо ороо. Жэшээлхэдэ, Белоруссида 50 мянган гектар хүртэр hайнаар ургажа байhан залуу модод усадхагдаhан байхада, Украинада—үшөө ехэ болоно. Ороноймнай бүхы арадай ажахыдал адли мүн ой модоной ажахыда гитлеровскэ булимтарагшад тон ехэ хохидол үзүүлhэн байна. Тэдэнэр болбол 26 миллион гектар үнэтэ модые галдаhан ба отолhон, гэмтээhэн байха юм. Ушар иимэhээ табанжэлэй түсэб болбол hандаралда нэрбэгдэhэн районуудта модыень отолhон талмайнуудые модожуулха гэжэ хараалба. Энэ зорилгоор үрhэ бэлэдхэхэ ба модоной питомнигуудые hуулгаха, илангаяа Украинада түргэн ургадаг түрэлэй модо hуулгаха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаха байна. Хүдөө ажахын ба уhа хамгаалха шухала шанартай тала губиин районуудтахи ой модоной талмайнууд улам hайжаруулагдаха юм. Эдэ районуудта 300 мянган гектар талмай дээрэ шэнэ модо hуулгаха ябадал хараалагданхай. 123 миллион гектар талмай дээрэхи ой модые шэнжэлэлгэ ба бүридхэн бэшэлгэ түсэбөөр хараалагдаба.

Энэ бүхы туйлай ехэ хүдэлмэри хадаа научно-шэнжэлэлгын эмхизургаануудай эдибхитэй оролсолгүйгөөр амжалтатай үнгэргэгдэжэ шадагдахагүйнь элитэ. Эдэнэй олонхидынь ой модоной ажахые hэргээн бодхоохо хэрэг дээрэ хүдэлмэрилжэ байна. Ой модоной ажахын научно-шэнжэлэлгын Бүхэсоюзна институт болбол манай орон доторхи дуб модые hэргээн бодхоохо талаар хэмжээ-ябуулгануудые хэдэн жэл соо зохеон табиhан байна. Энэ хүдэлмэри мүнөө дүүргэдэнхэй. Белорусска институт болбол ой модоной үндэр ургасатай культурануудые бии болгохо талаар ажаллажа байна. Бүхэсоюзна агролесомелиорациин институт болбол туйлай ехэ коллективнэ ажал хэжэ, энэ ажал дотороо газарай хүрьhэнэй шэмэеэ гээхэ ба гандаха ябадалтай тэмсэхын зорилгоор хүдөө ажахын шанартай газарнуудта модо тарилга дэлгэрүүлхэ асуудалые табиhан байна.

Колхозууд ба совхозууд, бүхы дүй дүршэлтэй хүдэлмэрилэгшэд ба научно-шэнжэлэлгын эмхизургаанууд хоорондохи халуун барисаан болбол—ороной ой модоной ажахые hэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ талаар парти ба правительствын табиhан зорилгонуудые бэелүүлхэ шухалын шухала нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь мүн болоно.

Проф. Г. ЭЙТИНГЕН.

Парижска Амгалан тайбанай Конференци дээрэ

ПАРИЖ, августын 8. (ТАСС-эй тусхай корр.) Мүнөөдэр парижска Амгалан тайбанай Конференциин пленарна заседани дээрэ процедурын дүрим заабарие хаража үзэлгэн эхилээ. Тон түрүүн советскэ делегациие толгойлогшо В. М. Молотов үгэ хэлэhэн байгаа.

В. М. МОЛОТОВОЙ ХЭЛЭhЭН ҮГЭ

Господин түрүүлэгшэ, господинууд делегадууд!

Советскэ делегаци болбол комиссяар табигдаhан процедурын дүрим заабариин проектые нэгэ пунктhаа бэшээрынь зүбшөөхэ байна. Конференци хадаа өөрынгөө hайшаалта дурадхалнуудые Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй дурадхаhан шэнгеэр гурбанай хоёр хуби тухай олонхиин дуугаар бэшэ, харин юрын олонхиин дуугаар баталан абаха гэhэн комиссиин шиидхэбэриие советскэ делегаци зүбшөөхэгүй байнабшуу. Арба нэгэн делегациин үлэhэн арбан делегацилаа өөрынгөө дурадхалнуудые баалажа абхуулхын тулада Конференци дээрэ мишл нэгэ голос үлүү болоhон олонхиин дуугаар ямар нэгэн hайшаалта дурадхалнуудые баталан абаха болоо hаань, советскэ делегаци тэрэниие бүри зүбшөөхэгүй байна. Тиимэ шиидхэбэриие советскэ делегаци эндүүтэй гэжэ тоолоод, комиссиин энэ алдуутай шиидхэбэриие дахяад хаража үзэхэ hэн гэжэ дурадхана.

I. Уласхоорондын дүрим заабариие эбдэлгэ

Уласхоорондын конференци дээрэ голосовани хэхэ гурим журам гээшэ шухала асуудал мүн. Конференци болбол хэдэн олон шухала асуудалнууд тушаа өөрынгөө hанамжые хэлэхэ еhотой болоно. Теэд эдэ асуудалнуудые миин нэгэ голосоор үлүү гарhан олонхиин дуугаар шиидхэжэ ябаашье болохогүй. Амгалан тайбанай Конференци дээрэ тиимэ голосовани хэхэ гуримые үмөөрэхэ болоо юм hаа, нэгэ hаа дав хонгор, нэгэ hаа уласхоорондын асуудалнуудта оройдоошье дүй дүршэлгүй хүн байха ушартай. Зарим нэгэн элементарна зүйлнүүд тухай советскэ делегаци hануулжа хэлэхэ баатай болоно. Уласхоорондын Конференцинүүд ба суглаанууд дээрэ хүтэлбэрилхы заршам гээшэнь тэрээндэ хабаадалсагшадай бултанайнь хоорондо нэгэн hаналтай байха ябадалые гүйлаха гэhэн хүсэлэн гээшэ гэжэ тоологдодог байна. Нэгэ хэдэн гү, али олоншье бүрин эрхэтэ гүрэнүүдэй ниитын hаналые зохёожо гаргаха тухай хэрэг хэлсэгдэжэ байхадань ондоогоор байха аргагүй. Зүгөөр, Амгалан Хайбанай Конференци дээрэ байлсаhан 21 гүрэнэй бэе бэеэ ойлголсохо ба hанамжаяа зүбшөөлсэхэ гээшэнь тиимэ бэлэхэн хэрэг бэшэл даа. Теэд хэрбээ бидэнэр Амгалан Хайбанай Конференци дээрэ сугларaад байхадаа, нэгэн hаналтай болохо гэжэ бэе бэеэ ойлголсодог болохо, өөhэд хоорондоо ухаантайгаар сухарилта хэлсэхэ гэжэ оролдохо еhотойбди, тиигэнгүйгөөр уласхоорондын хэрэгүүдые шиидхэхэдээ hайн аша үрэ туйлахын аргагүй байна гэжэ мэдэхэ ёhотойбди. Тэдэнэй хоорондо үгэеэ нэгэдэжэ зүбшөөhэн hайшаалта дурадхалнуудые зохёон гаргахын тулада, тэдэнэй хэн бүхэнэйнь гэхэгүй, али ехэшье багашье гүрэнэй өөрсэгүй hанамжые тоохо хэрэгтэй. Илангаяа бага гүрэнүүд тэрээндэ дуратай байха ёhотой, бага оронуудта өөрынгөө дура hаналые баалажа абхуулха ба хэлсээ хэхэдэнь дээрэhээнь дарахын тулада, ехэ державанууд гээшэ бага гүрэнэй газар дээрэ өөhэдынгөө сэрэгүүдые барижа байха хүртэр өөрынгөө дура hаналые баалалтаар абхуулха ябадал үсөөн бэшэ үзэгдэдэг байна. Теэд тэрэ метод Парижска Конференци дээрэ абтажа таарахагүй байнабшуу.

Тиимэ болохолоороо, бидэнэр конференци дээрэ нэгэн hаналтай байхын тулада, нормальна замуудые бэдэржэ олохо ба делегациин нэгэ зариманайнь зүгhөө нүгөөдүүлэйнгээ голосуудые олонхиин дуугаар булижа абхуулхагүйн арга хэхэ гү, али диилэн дараха политикаар бэеэ дан ехээр hамаарүүлхагүй хэрэгтэй байна.

Уласхоорондын конференцинүүдэй нормальна дүрим заабари гээшэ мэдээжэ. Тиимэ конференцинүүд дээрэ нэгэн hаналтай байхын тулада, конференцидэ хабаадагшадта таарамжатай үгэеэ нэгэдэнги hанамжые абхуулхаар бэе бэедээ ойлгуулхын тулада бага бэшэ оролдолго гаргаха хэрэгтэй болодог байгаашье hаань, эгээ тэрээниие туйлаха гэжэ хүсэдэг зантай байнабшуу. Уласхоорондын организацинуудта бүхы шиидхэбэринүүдые гаргахадаа нэгэн hаналтай байха заршам үсөөн бэшэ хэрэглэгдэhэн ба хэрэглэгдэжэшье байhаниинь мэдээжэ. Шухала удхатай шиидэбэринүүдые баталжа абахын тулада, Ассамблеягай гурбанай хоер хуби тухай олонхиин дуугаар шиидхэхэ, тэрээнhээ гадна Аюулгүйе сахиха Соведтэ табан агууехэ державануудай нэгэн hаналтай байха ябадал эригдэхэ юм гэжэ Нэгэдэмэл нацануудай организациин Устав соо хэлэгдэhэн тухай мүн лэ мэдэнэбди. Дайн сэрэгэй үедэ агууехэ державануудай хэhэн бүхы зүблөөнүүд дээгүүр үсөөн бэшэ шиидхэбэри баталагдан гаргагдаа hэн, тэдэнэй бүхы дэлхэй дээрэ айхабтар шухала удхатай байhаниинь ойлгостой бэзэ, теэд эдэ бүхы шиидхэбэринүүд хадаа бэе бэеhээн зүбшөөрэлтэйгөөр абтаhан байха юм. Берлинскэ конференци дээрэ байгуулагдаhан ба бата бэхи эб найрамдал тогтоохо хэрэгтэ туhа хүргэхэ зорилготой байhан Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведтэ хамаг бүхы хүдэлмэринь мүн лэ хүсэд нэгэн hаналтай байхын үндэhэ hуури дээрэ хэгдэжэ байдаг. hаналаа ехээр табяад байhан оронуудай хоорондо нэгэн hаналтай байха гээшые хэрэгсээнгүйгөөр, уласхоорондын ажал рэгтэ өөhэдтөө туhатай аша үрэнүүдые туйлажа болохо юм гэжэ гансал холо хаража шададаггүй хүнүүд бодожо болохо. Советскэ делегаци хадаа эдэ элементарна зүйлнүүд тухай hануулан хэлэхэ баатай болоно. Уласхоорондын асуудалнуудые таарулан шиидхэхэ хэрэгтэ нэгэн hаналтай байхань шухала гээд аршалха нэрэ түрэhөө советскэ делегаци хойшодоошье арсахагүй ба тус заршамhаа хэлбэрижэ яабашье болохогүй гэжэ советскэ делегаци тоолоно. Демократическа оронуудай аша туhые ехэ ба бага гүрэнүүдэй аша туhые, мүн тэрэшэлэн баатаршалга гаргажа ба шуhаа адхаруулжа байгаад, бидэниие илалтада хүргэhэн ба мүнөө бата бэхи эб найрамдал тогтоохын түлөө бидэнэрые тэмсэжэ шададаг юм аа гү гэжэ мүнөө тэсэмгэйгээр хүлеэжэ байhан олон миллион жиирын хүнүүдэй аша туhые иигэжэ ойлгохо байнабди.

II. Процедура тушаа комиссиин алдуу эндүүнүүд

Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Совет болбол конференциин пленум дээрэ голосовалха гурим тухай өөрынгөө дурадхалые Амгалан тайбанай Конференци дээрэ табиба. Конференциин пленум дээрэ голосовани хэхэ тухай хэлэхэ юм болоо hаа, энэ дурадхал иимэ байгаа юм:

«Процедурын асуудалнууд тушаа Конференциин шиидхэбэринүүд олонхиин дуугаар абтаха болоно. Бусад бүхы асуудалнууд тушаа шиидхэбэри ба hайшаалта дурадхалнууд тээшэ гурбанай хоер хуби тухай олонхиин дуугаар абтаха юм». Энэ үгэеэ нэгэдэнги hанамжа гаргахын тулада, Гадаада Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Совет дээрэ бага бэшэ саг хэрэгтэй болоо hэн. Тиихэдээ тэрээн тухай советскэ делегаци илангаяа ехээр баадхажа эриhэн юм гэжэ сэхыень хэлэхэмни. Мүнөө хэлэгдэhэн текст дээрэhээ хараад үзэхэдэтнай дүрбэн Министрнүүдэй Совет хадаа Конференциин пленум дээрэ хамаг бүхы шухала асуудалнууд болон hайшаалта дурадхалнуудые голосованида табихадаа гурбанай хоер хуби тухай олонхиин дуугаар шиидхэхэ заршамые баримталха тухай конференцидэ дурадхаhыень ойлгонот.

Британска делегаци болбол Конференциин пленум дээрэ голосовани хэхэ тухай гурим тушаа шэнэ дурадхалые процедурна комиссида оруулhан байгаа. Хэдэн олон делегацинуудай арсажа угтаhан энэ дурадхал комиссяар абтаhан байха юм. Тус комиссиин баталан абаhан шиидхэбэриин текст иимэ байна гэбэл:

«Конференциин пленумэй hайшаалта дурадхалнууд хоер янзын байха юм:

1. Гурбанай хоер хуби тухай олонхиин дуугаар абтаhан hайшаалта дурадхалнууд;

2. Хахадhаан үлүү гараhан олонхиин дуугаар болобошье, Конференциин члэнүүдэй гурбанайнь хоер хуби тухай голосуудhаа үсөөнөөр абтаhан дурадхалнууд болоно.

Эдэ хоер янзын hайшаалта дурадхалнууд Гадаада Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ табигдахаар дурадхагдаха байна».

Тиимэ болохолоороо, комисси болбол гурбанай хоер хуби тухай олонхиин дуугаар бэшэ, харин юрын олонхиин дуугаар баталан абаhан дурадхалыешье Конференциин hайшаалта дурадхалнууд гээшэ гэжэ тоолохые дурадхана. Конференци хадаа гурбанай хоер хуби тухай олонхиин дуугаар өөрынгөө hайшаалта дурадхалнуудые баталан абаха юм гэжэ дүрбэн Министрнүүдэй Соведэй гаргаhан дурадхал орхигдобо гээшэ. Мүнөө болоходо, 21 делегациhаа 11 делегацинь али нэгэн дурадхалай түлөө hайшаан хэлээд байгаа юм hаань, тэрэнь конференциин бусад 10 делегациин тэрээнhээ арсаhаар байтар Конференциин hайшаалта дурадхал гэгдэхэ ушартай болоод байна. Тиимэ болохолоороо, эндэ байлсаhан 21 делегациhаа оройдоо гансал делегацинь бүхы Конференциин hайшаалта дурадхал болгожо, энэ тэрэ дурадхалнуудые шиидхэжэ шадаха жэшээтэй болоод байна. Теэд тэрэ мэтын hайшаалта дурадхлнууд хадаа, тус конференци дээрэшье гү, али демократическа оронуудай олониитын үмэнэ айхабтар шухала удхатай байха болонобшуу. Ажал хэрэгые энэ мэтээр харадаг хүнүүд хожомын гайхалтай ехээр гэмшэхэ бэзэ гэжэ Советскэ делегаци болбол hанаха байна. Конференциин hайшаалта дурадхалнууд Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведтэ уялгата ёhоор абтахагүй байhые бидэнэр бүгэдөөрөө мэдэнэбди. Конференци гээшэ энэ тэрэ hайшаалта дурадхалнуудай түлөө hанамжаяа хэлээд, эб найрамдалай договорнуудые эсэслэн зохёохо хэрэгтэ туhалдаг байха юм hаань, hайн байха бэлэй гэжэ бүгэдөөрөө тоолодог байнабди. Конференциин нэгэн hаналтайгаар баталан абаhан тэдэ бүхы hайшаалта дурадхалнууд бидэнэй хэн бүхэндэ ба мүн бүхы улас хоорондын олониитын hанамжада угаа шухала удхатай байхыень бүгэдөөрөө ойлгонобди. hайшаалта дурадхалнууд адагынь гурбанай хоёр хуби тухай олонхиин дуугаар абтаха ёhотой гэжэ баадхан хэлэжэ байхадаа советскэ делегаци болбол үгтэhэн голосуудай гансал тооеынь хараха гэhэн бэшэ, харин голосованиин метод гээшэ Конференциин нэгэн hаналта hайшаалта дурадхалнуудые зохёон гаргаха хэрэгтэ туhалhай гэhэн хүсэлэнтэй байгаа юм. Шухала удхатай асуудалнууд болон hайшаалта дурадхалнууд тушаа гурбанай хоёр хуби тухай олонхиин дуугаар шиидхэхэ голосовани хэхэ гэжэ hайшаан дурадхаhан дүрбэн Министрнүүдэй Соведэй дурадхалайнь политическэ ушар удхань иимэ байна гээшэ. Процедурна комисси тиимэ шиидхэбэри гаргаад байхадаа, энэ дурадхалые хүмэрюулэн унагааба. Тэрэ дурадхал хадаа, нэгэн hаналтай шиидхэбэри гаргаха ябадалтай шухала байhаниие тоонгүй. Тэрэ хадаа нэгэн hаналтай байха дурагүй ба тиимэ хадаа этигэлтэй хүндэтэй шиидхэбэри гаргаха дурагүй байhан хүнүүдтэ туhална гээшэ.

Процедурна комисси болбол оройдоо 1 голосоор шье үлүү гараhан олонхиин дуугаар hайшаалта дурадхалнуудые баталан абаха тухай Конференцидэ дурадхаха гээд байхадаа, бүдүүлиг ехэ алдуу гаргаба гээшэ. Тиимэ hайшаалта дурадхалнууд этигэлтэй хүндэтэй байжа шадахагүй ба Конференциин хамаг бүхы хүдэлмэриие худхуулха болоно. Хэрбээ Конференци энэ процедурна комиссиин алдуутай дурадхалые hайшаагаад байха болоо hаа, өөрынгөө баталан гаргаха тэдэ бүхы hайшаалта дурадхалнуудай этигэл хүндыень бууруулха байна. Конференциин ба тэрэнэй hайшаалта дурадхалнуудай этигэл хүндые бодожо байhан хүнүүд процедурна комиссиин табиhан тэрэ дурадхалай түлөө голосовалжа шадахагүй.

Процедурна комисси энэ алдууе яахадаа гаргаба гээшэб? Хэдэн олон делегацинуудай зүгhөө буруушаажа уридшалан хэлэгдэhэн байбашье hаань, процедурна комисси энэ элитэ алдуутай дурадхалые баталан абаха ушар юун дээрэhээ гараба гээшэб.

Тиимэ байдалай түлөө харюусалтанб энэ дурадхалые оруулhан британска делегацида ба процедурна комиссида тус шиидхэбэриие баталан абаха гэжэ угаа эдибхитэйгээр дэмжэhэн американска делегацида сүм тохоогдоно. Процедурна комиссида энэ шиидхэбэриие абхуулхын тулада британска ба американска делегацинууд энэ асуудал дээрэ hаналаа нэгэдээ. Тэдэнэр конференци дээрэ өөhэдтөө таарамжатай дурадхалнуудые абхуулха гэжэ hанаа гээшэ ха. Гэбэшье иимэ hаналнууд тэдэнэрэй дурые үлэмжэ ехээр татаhан байна. Дурадхалнуудые гурбанай хоёр хуби тухай дуунуудаар баталан абаха гэжэ зүбшөөрэлөө Министрнүүдэй Совет дээрэ үгэhэн ушараашье эдэнэр тоохоео болишоhон байба. Теэд тэдэнэр Министрнүүдэй Соведтэ энэ шиидхэбэринүүдые абаха зуураа хэhэн элдэб шалтагаануудаар түшэг барина. Гэбэшье дүрбэн Министрнүүдэй хоорондо зүбшөөрэгдэhэн голосованиин гурим тухай дурадхал Конференци дээрэ табигдаад байхада, хэзээ заяанай ямар нэгэн шалтагаанууд ямар удхашанартай байна гээшэб. Дүрбэн министрнүүдэй Совет дээрэ зүбшөөрэгдөөгүй гү, али хэлсэгдээгүй асуудалнууд тушаа иимэ шалтагаануудые барихада үшөө болохоор байгаа. Үгы hаа баруун гарынь зүүн гарайнгаа юу хэжэ байhаниинь мэдэдэггүй ушартай адли болонобшуу. Британска ба американска делегацинууд Конференци дээрэ голосовалха гурим тухай ямар нэгэн дурадхаллуудые тиихэдэ зүбшөөрэнгүй байжа шадаха байгаа. Тэдэнэр үнэхөөрөөшье энэ зүбшөөрэлые дары үгөөгүй hэн. Гэбэшье, дүрбэн Министрнүүдэй Соведтэ үни удаан хэлсэhэнэй hүүлээр зүбшөөргэтэй шиидхэбэри абтаhан бэлэй. Тиибэ яабашье, Конференци дээрэ ерэхэдээ эдэ хоёр делегацинууд эртэдэ зүбшөөжэ абаhан шиидхэбэреэ арсажа, Конференциин дурадхалнуудые юрын олонхеор голосовани хэхэ гэhэн анха түрүүшынгээ дурадхалда дахин бусажа ерээ.

III. Алдуугаа заhаха шухала

Эсэстээ ошоходоо британска гү, али американска делегаци иимэ хоер тала бариhан оршон байдалда ерэhэниинь хэрэгтэй бэшэ. Мүнөө энэ хэрэг бүри муудаад байна: британска ба американска делегацинуудай хэhэн алдуунь процедурна комиссяар алдуутай шиидхэбэри абалгада асараа. Комисси болбол өөрынгөө алдуутай шиидхэбэриие hайшаахые Конференцидэ баhа дурадхана. Мүнөө харин процедурна комиссиин гаргаhан алдууе дабтахагүйн тулада Конференциие уридшалан hэргымжэлхэ хэрэгтэй.

Энэ алдуу яахадаа гараха болоhон юм? Конференциин делегацинуудай гурбанай хоер хубиин составтайгаар бэшэ, харин юрын олонхи составтайгаар голосовалалга британска ба английска делегацинуудта үлүү таарамжатай байба гээшэ гү? Би тиигэжэ hананагүйб.

Эндэ байгшад бултадаа гурбанай хоер хубиин тухай дуунуудай олонхеор нэгэн hаналтайгаар голосовалхые, манай шиидхэбэринүүд хадаа бидэнэрэй бултанаймнай hайнаар бодомжологдоhон ба зүблэгдэhэн hанамжа мэтэ абтахые, энэ hанамжын еhотой hайн авторитедтэй байхые хүсэнэ гэжэ советскэ делегаци тухайлна. Гэбэшье, Австралиин түлөөлэгшэ г-н Эватт энээниие ондоогоор харана. Гурбанай хоер хубиин тухай дуунуудай олонхеор дурадхалые голосовалха тукай асуудалай талаар гурбан Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэриие хубилгаха гэжэ британска ба американска делегацинуудые яахадаа дэмжэhэнээ эндэ тайлбарилаа hэн. Процедурна комиссида иимэ үгэнүүдые хэлээ бэлэй:

„Жэшээлхэдэ нэгэ ороной дурадхаhан хубилалтын проект табигдаба. Энэ хубилалтын проектые Советскэ Союз зүбшөөрэнэгүй. Энэ проект тушаа дуунуудай гурбанай хоер хубяар олонхиие туйлахын ямаршье арга үгы байха. Энэ тоншье элитэ“.

Өөрынгөө hанал бодомжонуудые юун дээрэ үндэhэлөөб гэжэ г-н Эватт харуулаагүй. Тэрэ хадаа картые дэлгэжэ харуулхые арсаад, зүбхэн лэ энээн тухай таамагаар хэлээ hэн. Советскэ Союзай зүбшөөрөөгүй дурадхалнуудые Конференци дээрэ абхуулхын зорилготой зохистой арга хангаха ябадал тэрээндэ хамагай шухала хэрэг болонобшуу. Советскэ Союзай ашаг туhада эсэргүү дурадхалнуудые абахын тулада дуунуудай гурбанай хоер хубиие Конференци дээрэhээ суглуулжа шадахаб гэжэ найданагүй. Тиимэ дээрэhээ дурадхалнуудые юрын олонхеор абхуулхын түлөө иимэ эдибхитэй ажалябуулгые Конференци дээрэ ябуулна. Тусгаар олониитын кругуудта г-н Эватт гэгшые hайнаар ойлгобо. Процедурна комиссиин шиидхэбэриин үглөөдэр Парижда гараhан газетэнүүд г-н Эваттые ехэ дуратайгаар дэмжэбэ. „Сите Суар“ гэжэ газетэ үсэгэлдэр иигэжэ бэшэбэ: „Баруун гүрэнүүд СССР-ые илаа“. „Этуаль дю Суар“ гэжэ газетэ ба бусадууд баhал тэрэшэлэн бэшэнэ. Голосованиин гурим тухай процедурна комиссиин шиидхэбэри эдэнэргэ иигэжэ

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

Парижска амгалан тайбанай конференци дээрэ

ойлгогдоо. Конференциин делегадууд тэдэниие тоохогүй байжа шэдахагүй байнабшуу.

Тиибэ яабашье Амгалан тайбанай Конференци болбол ямар нэгэн гүрэнэй гү, али холбоо гүрэнүүдэй, СССР-ые гү, ямар нэгэн ондоо гүрэниие илахын түлөө хэгдэжэ байна бэшэ гэжэ советскэ делегаци тухайлна. Тэрээнһээ байтагай Амгалан тайбанай Конференци дээрэ бүхы агуу еха гүрэнүүд хамтараад ямар нэгэн гүрэниие, зааханшье гүрэниие илахын аргагүй байна. Хэн нэгэн энэ замаар ябахые хүсөө һаа, энэ хүсэлынь заабол таһалдаха ба хамагай түрүүн өөрынгөө гүрэндэ политическэ хохидол, тэрэшэлэн Амгалан тайбанай Конференциин авторитедтэ хохидол үзүүлхэ байна.

Хамтын дайсантай тэмсэхэ хэрэгтэй болоходо СССР болбол союзнигуудай дунда һүүлшын зэргэнүүдтэ оролсожо байгаагүй һэн гэжэ таанар мэдэнэт. Советскэ Союз хадаа Европые фашистска зэрлиг нохосуудһаа аршалжа шадаһандаа омгорхоно. Советскэ Союз хадаа үсөөн бэшэ Европейскэ гүрэнүүдые фашистска нохосуудай һабарнуудһаа мулта таталжа абаһандаа, үсэгэлдэр столицануудтань гитлеровскэ зарсануудай һуужа байгаа гүрэнүүдтэ демократическа хүгжэлтын зам дээрэ жагсахыень туһалһандаа, бүхы Европо дээрэ эрхэ сүлөөгэй ба национальна хүгжэлтын тугые мандуулха ябадалда туһалһандаа омогтой байна. Советскэ Союз энэ тэмсэлдэ үзэгдөө дуулдаагүй еxэ хохидолдо оробо. 7 миллион хүнүүд минии Эхэ ороноймни гээгдэл гээшэ. Советскэ Союзай дууные улас хоорондын асуудалнуудта улам эбтэйгээр байхые урялһан бусад демократическа оронуудай дуун мэтэ соносожо анхарха эрхые олобо. Мүнөө илалтые түйлаад бата бэхи эб найрамдалта байдалые тогтоохын түлөө ажаллаха уялгатай болоод байхадамнай, конференциин олонхиие үсөөнэнь эсэргүү табиха гэһэн һэдэлгэнүүд һайн юумэндэ абаашахагүй. Тэдэ һэдэлгэнүүд демократическа олониитын дунда һайшаагдахагүй, харин бидэнэрэй үнэтэйгөөр сэгнэхэ еһотой конференциин хүндэтэ нэрые хухалха байна.

Советскэ делегацинууд болбол процедурна комиссиин гаргаһан алдууе заһахын тулада шууд мэдүүлгэ хэхые энэ тохеолдоһон ушарые хэрэглэнэ. Сагай үнгэрөөгүй һаань, алдууе заһажа болохо. Гэбэшье, саашаа буруу замаар ябаа һаа, энэ алдууе улам гүнзэгырүүлхэдэ болохо байна. Процедурна комисси болбол конференциин хүндэтэ нэрэдэ сохилто хэһэн бузагай алдуу гаргаа. Советскэ делегаци болбол энэ алдууе заһажа, тэрээгээр Парижскэ конференциин авторитедые дэмжэхые дурадхана.

Советскэ делегаци хадаа голосованиин гурим тухай процедурна комиссиин дурадхалые зайлуулжа, энэ асуудал тушаа Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй дурадхалые баталан абахые дурадхана.

Тэрэнэй һүүлээр Австралиин түлөөлэгшэ Эватт үгэ хэлэжэ юрын олонхи дуугаар голосовалха тухай процедурна комиссяар абтаһан дурадхалые баадхан хамгаалба. Эватт болбол өөрынгөө үгын нилээд еxэ хубиие процедурын талаар эзэлһэн позиция зүбтүүлхэ ба советскэ делегациин позицида доботолго хэһэнээ зүбтүүлхэ хэрэгтэ зорюулба.

Конференциин мүнөөдэрэй пленарна заседаниин нээгдэхын урда тээ Эваттын бэшэгдэмэл мэдүүлгэ хэблэлэй түлөөлэгшэдтэ тараагдажа үгтэһэниие тэмдэглэхэ зэргэтэй байна. Эватт болбол өөрынгөө энэ мэдүүлгэ соо эшэгүүригүй заншалаараа Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй дурадхалай түлөө үгэ хэлэһэн делегадуудые „оппозици" гэжэ нэрлэбэ. Процедурын асуудалнууд тушаа комисси юрын олонхи дуугаар голосовалха тухай Ново-Зеландска заһабариие арсаһан болобошье, комиссяар абтаһан британска заһабари „принципынгээ талаар" түрүүшынхиһээ ямаршье илгаагүй юм гэжэ Эватт сэхэ мэдэрбэ.

Пленум болбол процедурын асуудалнууд тушаа комиссиин дурадхалые үгэ хэлэлгэгүйгөөр баталха бэзэ гэжэ хүсэд найдалгатайгаар уридшалан зохеогдожо корреспондентнүүдтэ тараагдажа үгтэһэн энэ мэдүүлгээ өөрынгөө үгэ соо дабтахаһаа Эватт бээ һэргымжэлнэ.

Тэрэнэй һүүлээр югославска делегациин түрүү г-н Кардель, британска делегациин түрүү Александер гэгшэд үгэ хэлэбэ.

Үглөөдэр, августын 9-дэ, конференциин пленарна заседани дээрэ процедурын гуримуудые хаража үзэлгэ үргэлжэлхэ байна.

АВГУСТЫН 7-ой ҮДЭШЫН ЗАСЕДАНИ

Шэнэ зеландска заабари абтаагүй

ПАРИЖ, августын 7. (ТАСС-эй тусхай корр.). Энээнэй урда тээ мэдээсэгдэһэнэй ёһоор, процедурын асуудалнууд тушаа, конференци дээрэ голосованиин гурим тухай үгээ нэгэдэнги шиидхэбэри гаргаха проект зохёохые үсэгэлдэр болоһон заседани дээрэ түрүүлэгшэ ба вице түрүүлэгшэдэ даалгагдаһан байгаа. Теэд үдэшынгөө заседани дээрэ суглархадаа үгээ нэгэдэжэ зүбшөөгдэһэн ямаршье дурадхал комиссиин членүүд абаагүй.

Заседаниие нээгээд Спаак болбол шэнэ-зеландска делегациин оруулһан заһабариие дары голосованида табихаар дурадхаба. Тэрэ дурадхал хадаа гурбанай хоёр хуби тухай олонхиин дуугаар бэшэ харин юрын олонхиин дуугаар конференци дээрэ шиидхэбэри баталан абахые хараалжа, Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй һайшаалта дурадхалые эбдэһэн ушарынь мэдээжэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ болоһон Сан-Францисска Конференци дээрэ ажаллаһан комиссиин хүдэлмэриин дүрим заабари тухай баримта болгожо хэлээд, Молотов иимэ мэдүүлгэ хэбэ: «Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй дурадхалнуудта оруулагдаха заһабаринууд хадаа, комисси дотор гурбанай хоёр хуби тухай голосуудай үгтөөд лэ байһан сагтань баталагдан абтаба гэжэ тоологдохо».

Тиихэдэнь Спаак болбол советскэ делегациин энэ мэдүүлгые шэнэ заһабари шэнгеэр харуулжа, тэрэниие голосовани дээрэ табиха һанаатай байгаа һэн. Теэд Молотов болбол советскэ делегаци гээшэ өөрынгөө мэдүүлгые голосовани дээрэ табижа болохогүй гэжэ тоолоно, гээд тэрэниие болюулһан байна. Советскэ делегациин мэдүүлгэ хадаа иимэ ушарнуудай гарахада уласхоорондын практикада тааараха элементарна дүрим заабари тухай хэлэнэ. Тэрээнгүйгөөр дүрбэн министрнүүдэй бүтээһэн бүхы бэлэдхэлэй хүдэлмэринь ямаршье удхагүй болохо байнабшуу. Иимэ мэдүүлгэ хээд байхадаа, советскэ делегаци болбол тус асуудалда өөһэдөө шухала заршамтайгаар хандажа байһанаа мэдүүлхэ ба Конференциин хүдэлмэридэ тэрэниие хүтэлбэри болгохые дурадхаха гэнэ.

Белоруссиин түлөөлэгшэ Киселёв болбол юрын олонхиин дуугаар голосовалжа, 11 гүрэн Конференцидэ хабаадалсаһан бусад гүрэнүүдтэ өөрынгөө дура хүсэлые баалалтаар абхуулха ябадалые белорусска делегаци зүбшөөжэ шадахагүй гээд мэдүүлбэ.

Украинска делегациин үмэнэһөө Мануильский болбол Молотовой хэһэн мэдүүлгые һайшаан нэгэдэлсэбэ. Мануильский хадаа Конференци дээрэ шиидхэбэринүүдые баталан абаха асуудалые процедурна гуримай балай шухала бэшэ асуудал гээшэ гэхэ һанаатай һэдэлгые буруушааба.

Югославиин түлөөлэгшэ Кардель болбол зарим гүрэнүүд заа үлүү гараһан олонхиин дуугаар бусад союзна гүрэнүүдтэ өөрынгөө дура хүсэлые баадхан абхуулха гээшые Югослави зүбшөөжэ шадахагүй, юундэб гэхэдэ эндэ эб найрамдал тухай угаа шухала асуудал шиидхэгдэжэ байна гээшэ гээд, үглөөнэй заседани дээрэ хэлэһэн мэдүүлгээ дахяад лаблаба. Югославска делегаци Молотовой мэдүүлгые дэмжэһэн байха юм.

Заседани дээрэ бусайданги худхуур байдалтай болшобо гэһэн британска делегациин ажаглалтада харюусаха зуураа, Молотов хоердохео үгэ хэлэхэдээ тэрэнэй түлөө советскэ делегаци харюусалгатай бэшэ юм гэжэ зааһан байна. «Үнэндөө хадаа хэрбээ британска ба американска делегаци Гадаадын хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведтэ нэгэ дурадхалай түлөө голосовалһан аад, мүнөө эндэ тэрээндээ буруу һөөргэ дурадхалай түлөө голосовалжа байхадаа, тэдэнэр Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй хэһэн бэлэдхэлэй хүдэлмэриие үгы хэнэ, оройдонь усадхана гээшэ, мүн Конференциин үзэмжэдэ табигдаһан дурадхалаа унагаажа һалгаана гээшэ гэжэ Молотов харюусаба. Байдалайнь худхаһан ушар хадаа советскэ делегациин зэмээр болоо бэшэ, харин Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведтэ нэгэ дурадхалай түлөө голосовалһан аад, мүнөө болходо буруу һөөргэ дурадхалые һайшаан хэлэжэ байһан тэдэ түлөөлэгшэдэй зэмээр болобо гээшэ, —мүнөө болһонһоо үлүүгээр тиигэжэ ажал хэрэгые бусайдуулан худхахын аргагүй байнабшуу».

Удаа тээнь комиссиин түрүүлэгшэ болбол шэнэ зеландска заһабариие голосовани дээрэ табиба. Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй гаргаһан һайшаалта дурадхалнуудые таһалдуулха гэжэ зорюута хэгдэһэн энэ заһабари хадаа олонхиин дуугаар абтаагүй байшоо, шэнэ зеландска заһабариин түлөө 9 делегаци—Австрали, Бельги, Бразили, Канада, Греци, Инди, Шэнэ-Зеланди, Голланди, Урда-Африканска Союз голосовалһан байгаа; тэрээнһээ арсажа 11 делегаци голосовалһан байна гэбэл—СССР, Белорусси, США, Хитад, Франци, Великобритани, Норвеги, Польша, Чехословаки, Украина, Югослави болоно, тиихэдэ Эфиопиин делегаци һаналаа үгөөгүй.

Британска заһабари

Энээнэй һүүлээр юрын олонхиин дуугаар шиидхэбэринүүдые баталан абаха тухай дурадхалай далдалагдаһан вариант болохо британска заһабари голосовани дээрэ табигдаһан байгаа.

Британска заһабари иигэжэ хэлэнэ:

Конференциин пленүмэй һайшаалта дурадхалнууд гээшэ 2 янзын байха юм:

1. Конференцидэ хабаадагшадай гурбанайнь хоёр хуби тухай олонхиин дуугаар абтаһан дурадхалнууд;
2. Голосуудай хахадһаа үлүү болохо байбашье конференцидэ хабаадагшадай гурбанайнь хоёр хуби тухай олонхиин дуунһаа үсөөнөөр абтаһан дурадхалнууд болоно.

Иимэ хоёр янзын һайшаалта дурадхалнууд Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведтэ хаража үзэхын тулада дамжуулагдан үгтэхэ болоно гэбэ.

Советскэ делегат Вышинский болбол энэ заһабариин хоер ондоо удхатай байһыень элирүүлэн хэлэһэн байгаа; нэгэн талаһаа тэрэ хадаа гурбанай хоер хуби тухай олонхиин дуугаар конференциин һайшаалта дурадхалнуудые баталан абахаар дурадхана. Нүгөө талаһаа тус гурим журамые эбдэжэ, миил юрын олонхиин дуугаар абтаһан дурадхалнуудыешье эдэ һайшаалта дурадхалнуудтай адлидхаха гэнэ. Вышинский болбол британска заһабариие бүлэг бүлэгөөр һалгаажа, амяар-амяарынь голосовалхые дурадхана. Энээниие буруушаажа Макнэйл (Великобритани) тэрэ оруулагдаһан заһабариин элдэбын бүлэгүүдтэ ямараар хандаһаниие тодорхойлон мэдэхэнь угаа бэрхэтэй байна гэхэ һанаатай тон ойлгосогүй шалтаг барижа эрид арсаһан байгаа. Вышинский болбол амяар-амяарынь голосовалха тухай эрилтэ хэхэ гээшэ делегат бүхэнэй бүгэдэдэ тогтооһон эрхэнь болоно гэжэ һануулба. Тэрэ хадаа уласхоорондын практика тухай, жэшээнь ямар нэгэн делегациин эрээд байгаа юм һаань, уялгата еһоор амяар амяарынь голосовалха гэжэ хараалһан Нэгэдэмэл нацануудай организациин процедурын 74-дэхи статьяе һануулжа хэлэнэ. Гансал амяар-амяарынь голосовалаад байхадаа, зохистой юумые зохихогүй юумэнһээ һалгаад илгажа болохо ба Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй һайшаалта дурадхалнуудтай таараха тус дурадхалай түрүүшын бүлэг дээрэһээ үндэһэлжэ, шадаал һаа нэгэн һаналтай байха ябадалые түйлажа болохо юм гэжэ Вышинский зааба. «Гансахан арсалдаанай минус абажа болохо байхадань, квадратна арсалдаа абаһанай юунэйхиб?»—гээд Вышинский асууна.

Комиссиин түрүүлэгшэ болбол тиимэ асуудал табихадань зүбшөөхэ еһотой болоо. Зүгөөр, тусгаар бүлэг державанууд өөһэдынгөө дура хүсэлые Конференцидэ баадхан абхуулжа шадахаар голосовани хүүлхэ гурим бии болгохо гэһэн хүсэлэнэйгөө хонгор тэнэг далдалалгые элирүүлхэгүй гэжэ бодоһон Великобританиин ба тэдэнэй клиентнүүдэй зүгһөө галзуу нэтэрүү эсэргүүсэлтэтэй ушарһан байха юм. Өөһэдынгөө найдалгүй позициие аршалхаар ямар нэгэн шухала ушар баримтануудые хэлэжэ харуулангүйгөөр, эдэ делегадууд Вышинскиин дурадхалые буруушаажа, хойно хойноһоон һубаржа байгаад үгэ хэлэнэ. Энэ мунхаг арсалдааниие ударидаха үүргые британска делегациие хүтэлбэрилэгшэ Эттлиие һэлгэһэн лорд Александер өөрынгөө бэе дээрэ даажа абаһан байгаа. Тэрэнэй һанал бололые Австралиин, Грециин, Шэнэ-Зеландиин, Бразилиин делегадууд юугээшье мэдэнгүйгөөр миил дабтажа хэлэбэд.

Чехословакиин түлөөлэгшэ Масарик гэгшэ амяар амяарынь голосовалха тушаа бүгэдэниитын баталан абаһан гуримые эбдэхэ гэһэн эдэ үсэд нэтэрүү һэдэлгэнүүдые буруушаажа үгэ хэлэһэн байна.

Французска заһабари

Франциин түлөөлэгшэ Кувде Мюрвилль болбол амяар амяарынь голосовалха тухай советскэ делегациин дурадхалые дэмжэлсээд, тэрэ голосовани соогуур Французска заһабари тухай асуудалые шиидхэхэ гэжэ дурадхаба. Бүгэдын мэдэһээр, энэ заһабаринь юун байгааб гэхэдэ, юрын олонхиин дуугаар абтаһан шиидхэбэринүүд Конференциин һайшаалта дурадхалнууд гэжэ тоологдохогүй болбошье, Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведтэ табигдахаар бүлэг делегацинуудай гү, али бүри гансашье делегациин үмэнэһөө дамжуулан үгтэхэ байна гэһэн байгаа.

Дахяад үгэ хэлэһэн Вышинский болбол французска дурадхалые дэмжэн дүнгэлсөөд, амяар амяарынь голосовалхада дурагүй байгшадай арга мэхын бодото шалтагыень элирүүлэн хэлэһэн байна. Британска делегациин проект хадаа бодолгогүйгөөр зохеогдоһон дутуутай байна. Конференциин пленүмэй һайшаалта дурадхалнууд хоер янзын байжа болохо гэжэ тэрээн соо хэлэгдэнэ. Теэд бидэнэр һайшаалта дурадхалнууд ямар байдаг юм гэһэн асуудалые шудалан үзэжэ байһан Академи наукада байна гээшэ аалди, бидэнэр институтта гү, али дунда һургуулида байна гээшэ аалди? Юрэ һайшаалта дурадхалнууд гээшэ ямар байдаг юм гэжэ хэлсэжэ байна бэшэбди. Бидэнэр тэдэниие ондоогоор ойлгонобди. Гурбанай хоер хуби тухай олонхиин дуугаар баталагдаһан тэдэ дурадхалнуудые һайшаалта дурадхалнууд гээшэ гэжэ тооложо болохо тухай хэлэнэбди. Бидэнэр Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэриие зүбшөөн дэмжэнэбди. Гурбанай хоер хуби тухай голосуудые абаагүй байһан бусад дурадхалнууд яаха гээшэб? Энэ хадаа тон шэнэ асуудал мүн. Иимэ хадань, французска делегациин оруулһан дурадхал хадаа минии һанахада бидэндэшье, мүн бусад олон делегацидашье таарамжатай байха зэргэтэй. Хэрбээ энэ асуудал ба һаналаа нэгэдэнги байха хүсэлэн тухай хэлэхэ юм болоо һаа, тэрэниие гэршэлхэ хэрэгтэй байнабшуу.

Комиссиин членүүд мухардалгаһаа гаража зайлаһай гэһэн хүсэлэнтэй байһан хадаа, голосованиин гурим тухай асуудалда советскэ делегаци мэдээжэ сухарилта хэһэн байна, зүгөөр тэрэ мухардалгада комиссиин членүүд хадаа советскэ делегациин зэмээр ороо бэшэ юм гэжэ Вышинский тэмдэглэбэ. Амяар амяарынь голосовалхаһаа арсаһан хүнүүд хадаа нэгэ һаа мухардалгаһаа гараха арга олохые хүсэдэггүй гү, али үгы һаа голосовани болоходонь өөһэдынгөө һанаашада таарахагүй үрэ абаха болоно гүбди гээд айна гээшэ.

«Бидэнэр хадаа эдэ хоер һаналые бираагүй һанал гэжэ тоолоод ниитын дурадхал болгожо, искусственнаар нэгэдүүлэгдэһэн тэдэ бүхы дурадхалнуудые амяар амяарынь голосовалхые эригты гэжэ делегаци бүхэнэй хуулита эрхэ тухай баадхажа хэлэнэбди. Энэ хадаа бидэнэй хуулита эрхэ мүн, энэ байхадаа гэртээ байһан юм шэнгеэр һанадаг тэдэ олонхиин дууе хэрэглэжэ, механическа голосовани хэлгээр тэрэниие һалгаажа болохогүй» гэжэ Вышинский хэлэһэн байна.

Энээнэй һүүлээр Спаак болбол британска заһабари тушаа голосовани амяар-амяараа хэгдэхэнь гэжэ соносхобо.

Тон түрүү французска дурадхал голосованида табигдаа. Тэрэнэй түлөө 8 голос үгтэһэн аад, 13 голос арсажа, абтаагүй байшоо. Французска дурадхалһаа арсажа США, Австрали, Бельги, Бразили, Канада, Хитад, Эфиопи, Великобритани, Греци, Инди, Шэнэ-Зеланди, Голланди голосовалһан байгаа.

Британска заһабариие амяар-амяарынь голосовалхада тэрэнэй зүрюу удхатай байһаниинь тон элеэр харагдаба. Гурбанай хоер хуби тухай олонхиин дуугаар һайшаалта дурадхалнуудые баталан абаха тухай Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведтэ дурадхал оруулха гэһэн тус заһабариин түрүүшын хубинь нэгэн дуугаар абтаһан байгаа. Тиихэдэ түрүүшынхеэ оройдонь үгы хэһэн тус заһабариин хоердохи хубинь олонхиин дуугаар 14 голосоор баталагдан абтажа, 6 хүн арсаһан ба нэгэ хүн һаналаа үгөөгүй байба. Заһабариин энэ хубиин түлөө США, Австрали, Бельги, Бразили, Канада, Хитад, Эфиопи, Великобритани, Греци, Инди, Норвеги, Шэнэ-Зеланди, Голланди, Урда-Африканска Союзай делегацинууд голосовалһан байгаа. Франциин делегаци һаналаа үгөөгүй байшоо.

Югославска делегациин дурадхал

Югославска делегаци болбол өөрынгөө оруулһан дурадхалые голосованида табихые эриһэн байна: «Урдань дайсан байһан оронтой нэгэ хилэтэй союзна ороной дурадхалай гурбанай хоер хуби тухай олонхиин дуугааршье абтаагүй, юрын олонхиин дуугааршье абтаагүй байгаа юм һаань, энэ дурадхалаа Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ табижа шадаха юм» гэнэ.

Комиссиин түрүүлэгшэ болбол энэ дурадхал дан оройтожо оруулагдаба гэхэ һанаатай шалтаг баряад, тэрэниие орхихо гэһэн һэдэлгэ гаргаба. Теэд Югославиин болон Украинын түлөөлэгшэд болбол тус дурадхал хаһа саг соогоо табигдаһан юм, тэрэниие комиссиин заседаниин протоколнууд соо оложо болохо байна гээд һануулба. Югославиин оруулһан дурадхалые хэдэн олон делегацинууд дэмжэн дүнгэлсэһэн байгаа. Советскэ делегаци хадаа югославска дурадхалые комиссиин тусхай тогтоолоор баталан абахые дурадхаба. Югославиин дурадхалые абаһанай хэрэг бии гээшэ гү гэжэ һэжэг түрэһэн тухайгаа хэлэһэн Шэнэ-Зеландска делегациһаа бэшээрээ, хэдэн олон делегацинууд энэ дурадхалые дэмжэһэн байха юм. Энэ асуудалые саашадаа зүбшэн хэлсэлгэ удаадахи заседани дээрэ харагдахаар хойшолуулагдаа. Комиссиин заседани һүниин 2 час 30 минутада хаагдаһан байгаа.

Процедурын дүрим заабариие зохёолго дүүрэбэ

ПАРИЖ, августын 7. (ТАСС-ай тусхай корр.) Мүнөөдэр процедурын асуудалнууд тушаа комисси амгалан тайбанай Конференциин процедурна дүрим заабариие зохёожо дүүргэбэ.

Урдань дайсан байһан оронуудтай нэгэ хилэтэй союзна оронуудай правительствонууд хадаа өөһэдынгөө дурадхалнуудай Конференци дээрэ олонхиин дуугаар абтаагүй байгаа юм һаань, тэрэниие Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ табиха аргатай болохо тухай югославска делегациин үсэгэлдэр оруулһан дурадхал үгэ хэлэлгэгүйгөөр нэгэн дуугаар баталагдан абтаба. Дам саашаа эб найрамдалай договорнуудай проектын элдэб олон статьянуудые хаража үзэхын тулада, Конференцеэр байгуулагдаһан комиссинуудта голосовани хэхэ гурим тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведээр табигдаһан процедурын дүрим заабари хадаа эдэ комиссинуудай членүүдэй өөһэдынгөө һанал бодолые хэлэхэ угаа үргэн арга олгоно гэбэл: «Хэрбээ ямар нэгэн комиссида шиидхэбэринь гурбанай хоер хуби тухай олонхиин дуугаар абтаад байгаа юм һаань, комиссиин элидхэл хадаа һайшаалта дурадхал боложо табигдаха болоно, тиихэ зуура үсөөн талань өөһэдынгөө һанал бодолые хэлэжэ үгэхэ ба шиидхэбэри гаргаха тухай гуйха эрхэтэй байха юм. Хэрбээ али нэгэн комиссида гурбанай хоер хуби тухай олонхиин дуугаар абтаагүй байгаа юм һаань, комисси болбол Конференциин хоер гү, али бүришье олон элид... дые табиха байна, мүн тиихэдэ... миссиин член бүхэн өөрынгөө һ... жые хэлэхэ ба Конференциин... хэбэридэ табихые гуйха хүсэд... тэй байха болоно».

Австрали ба Голландиин т... лэгшэд болбол юрын олонхиин... гаар голосовани хэхэ гэжэ ... һан өөһэдынгөө заһабаринуудые... саажа абанабди гэжэ мэд... Удаа тээнь Молотов болбол с... скэ делегаци Гадаадын Хэрэг... Министрнүүдэй Соведэй дура... дэмжэн дүнгэлсэнэ, тиихэдээ ... үгэ хэлэһэн гурбан делегат энэ ... радхалые дэмжэһэн хадань, к... сиин членүүд тус пункт туш... гэн һаналтай байна гээшэ за... мэдүүлгэ хэбэ. Мүнөөдэр хэдэн... делегадууд үгэ хэлэхэдээ, энэ... тын түрүүшын бүлэгтэ оруул... гэлдэрэйхидэл адлирхуу заһ... тиимэ шухала бэшэ байна, ю... гэхэдэ дүрбэн Министрнүүдэй... дэй дурадхал гээшэ бүхы К... ренциин болон энэ-тэрэ асуу... һонирхожо байһан тус тус ... цииншье аша туһые хүсэд ха... жа хангана гэжэ тэмдэглээд... лотов болбол Конференциин ... хиинь үсөөн талаһаан бүлэг... гуримтай байбал буруу болохо... нал гэжэ хэлэбэ. Энээнһээ ... юумэ юушье гарахагүй ба... Конференцидэ хабаадалсагша... рандаа нэгэн һаналтай бай... һаань, Конференциин хүдэлм... аша туһа гарахагүй гээд М... нэмэжэ хэлэнэ. Энэ ушарта ... сиин членүүд Министрнүүдэй... дэй дурадхал гээшэ эб найрам... аша туһада, мүн манай орон... аша туһада зорюулан хүдэл... амжалтатайгаар ябуулха ... хангана гэжэ мэдэрдэг байгаа... һаань, энэ асуудалые шиидх... нэгэн һаналтай байха шухал...

Макнэйл (Великобритани) ... Бирнс гэгшэд (США) Гадаадын Хэ... рэгүүдэй Министрнүүдэй С... дурадхалые мүн лэ дэмжэн д... сажэ, тэрэнь нэгэн дуугаар а... байгаа.

Конференциин шиидхэб... еһоор процедурын дүрим заа... энэ тэрэ хубилалтанууд оруу... жа болохо байһан тухай проце... дүрим заабариин долоодохи... гыешье комисси нэгэн дуу... талан абаба.

Удаа тээнь комиссида хаб... саһан хэдэн олон хүнүүдэй ду... лаар процедурын дүрим заа... зарим нэмэлтэнүүд оруула... байгаа. Жэшээнь, эб найрам... договорнуудай проектнууд ... өөһэдынгөө һанамжые Конфере... пленумдэ табижа шадахынь ... Итали, Венгри, Болгари, Р... Финляндиин түлөөлэгшэдые ... ерүүлхэ гэһэн тогтоол комис... габа. Советскэ делегациин т... шэ Вышинскиин дурадхалаар ... шухала хэрэг гараад бай... һаань, хэрбээ комиссинууд ... тиихэ гэжэ хүсөөд байгаа юм... дурсагдаһан оронуудай түлөө... комиссиин хүдэлмэридэшье ... далсажа шадаха байһан тухай... хэбэри мүн баталагдан абтаа... скэ делегаци хадаа эдэ ур... дые дары эльгээхэ хэрэгтэй... тэмдэглэбэ.

Югославска делегаци ... Конференци дээрэ Албаниие ... асарха тухай асуудал табиба... дэнь Макнэйл энэ дурадхал... дүрын асуудалнуудһаа хэтэ... раба гээд, тэрээнһээ арсаба. Ю... виин түлөөлэгшэ хадаа Ко... пиин пленум дээрэ Албаниие ... ерүүлхэ тухай асуудал таби... мэдүүлһэн байгаа.

Дүүргэлтэ дээрээ комисси... баталагдан абтаһан процеду... рим заабаряар хараалагдаа... асуудалнууд тушаа Конфере... даа Нэгэдэмэл нацануудай ор... циин Генеральна ассамбле... рой регламентын зэршэмүү... хихо сагтань хүтэлбэри бол... һэн шиидхэбэри гаргаба.

Комиссяар абтаһан проц... дүрим заабаринууд Конфе... пленумэй баталамжа дээрэ ... ба. Конференциин пленарна ... ни үглөөдэр, августын 8-да, ... 4 часта болохо байна.

Харюусалгата редактор Ц. Д. ДАМДИНЖ...

РЕДАКЦИИН АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС. Улан-Удэ. Үнэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АТС—1-80; зам. редактора—23; ответ секретаря—3-23; отделов: партийной и комсомольской ж... сельского хозяйства—3-23 (2 зв): культуры и быта, промышленности и транспорта—4-52; писем трудящихся, внутренней информации и переводов—4-52 (2 зв.); об'явлений—2-64 (2 зв.)

Н—00676. Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров БМАССР. Тираж...